

Jeeter.

No 4 (6)

APRILL

1935

TEATER

LAVAKUNSTI JA -KIRJANDUSE KUUKIRI

PEATOIMETAJA PAUL OLAK

Toimetuse juhend: A. Adson, O. Aloe, Ed. Hubel,
H. Kompus, V. Mettus, Fr. Põldroos

Tegev ja vastutav toimetaja: Ed. Reining

J ilmub üks kord kuus, välja arvatud juuni, juuli ja august
Aastakäik Kr. 2.—

Üksiknumber

25

sentil

Toimetuse aadress: Tallinn, postkast 357

SISUKORD

M. Under — Medlo in vita in theatro sumus	Lhk. 129
E. Reining — Teatripäevaks	" 130
H. Reiman — Omateatri otsingu teit	" 133
R. Kangro-Pool—Teater ja kogu valmukultuur vajab metseene	" 134
Ankeet teatriküsimusist	" 138
A. Säärits — Analüüsi tähtsus tegelase karakteri mõistmiseks	" 140
O. Al' Antila — Teatrikiril Helsingist	" 142
Näitlejate kodu	" 143
Ring on suletud	" 144
Flora Aestonian	" 144
L. Soonberg — Mõtteid P. Sepp'a teatrikunstl stuudio õpl- lasõhtu puhul	" 146
P. Sepp — Näitejuhi ABC	" 147
H. Laur — Praktillisi nõuandeid näojumestamiseks	" 149
Heini — Külateatris	" 151
Vahelugemisi	" 153
Kroonika	" 156
„Estonia“	" 158
„Draamastuudio“	" 162
„Töölilsteater“	" 164
„Endla“	" 166
„Narva teater“	" 168
Kaasanne — V. Mettuse teatrisõnastiku lhk. 17—32	
Kaanel L. Tralla kostüümiskits näidendile „Maa-alused“ („Sorts“)	

Väljaandja: Eesti Kutseliste Teatritegelaste Ühing, Tallinn, Kunstihoone

---

*Medio in vita in teatro sumus***Marie Under**

Kas on teatriks ainult näitepõrand
 Ja vaatemäng vaid lahutet meist rambist?
 Kui palju võitlusvalu, narrikepi kõra
 Päev-päevast valgustetaks taevalambist...

Vaat' taimekasvu pinget! Jõude kokkupõrkes
 Loom, inimene heitleb elulaval.
 Siin tõelipu kandja käsi nõrkas,
 Sää! võidupärja pärib halp ja kaval.

Ja sündmustikke hiilib, kuhjub, hargneb,
 Ning lahendusi loorub pinevustest.
 Hing vastasele viimsele nii vastu kargeb,
 Kes piilub näiteseinte salaustest.

Siin mõne sõlme umbe keerand Saatus,
 Sää! vaimu vastu põrkab kirm ja kiivus.
 Siis tõuseb sangar, kohin luuletivus,
 Enne kui näedki — algab viimne vaatus.

Kõik kaasa mängivad ses suures mängus
 Ja rekvisiitidest ei ole puudu...
 Kõrgpunktil kelle seis ja kellel lāngus —
 Nii teostame me igavese muudu.

Teatripäevaks

Eduard Reinig

Käesoleva aasta jaanuaris otsustas organiseeritud teatritegelaste pere — E. Kutseliste Teatritegelaste Ühing — korraldada kevadel, vaikesel nädalal enne kevadpühi, ülemaalse teatripäeva, kus tulevad arutusele mitmesugused meie teatrilusle puutuvad põhi- ja päevaprobleemid. Kavatsuste kohaselt oleksid teatripäevast võtnud osa peale kutseliste teatritegelaste ja arvustajate ka näitekirjanikud, kes kogu iseseisvuse aastate kestes ei ole saanud ülemaalistest teatriüritustest ulatuslikult võtta osa. Ometi on tihe koostöö autori ja teatri vahel teatrikuultuuri edu aluseid.

Mitmesugustel põhjustel ja kaalutlustel kujunes vajaliseks ja otstarbekohaseks laiendada teatripäeva ulatust ja kutsuda selle tööst võtma osa ka maalavade, kujuneva maateatri tegelasi-näitejuhte. Selle suurejoonelise ürituse läbiviimiseks rakendus näitekunsti sihtkapitali valitsus, kelle kutsel 17. ja 18. aprillil Tallinnas astub kokku ülemaaline teatripäev, et teha kokkuvõtteid ja anda hinnanguid tehtud tööle ja märkida sihtjooni, mida mööda peaksime lähemal aastail suutama oma teatrikuultuuri arengu. Kokku tulevad meie kutselised teatritegelased, näitekirjanikud, teatri-teadlased, lavaveteraanid ja 17. aprillil ka maalavade näitejuhid.

Eesti kutseline teater on veel väga noor — vaevalt mõned aastakümned, ometi oleme selle lühikeses ajaga jõudnud oma näitekirjandusega ja näitlemisoskusega tasemeni, mis lubab meil seista väärilistena meie lähimate naabrite — soomlaste ja lätlaste — kõrval. Eriti viljakad on olnud iseseisvuse aastad, mis on vallandanud meie rahva loomingulised jõud kõigil rindeil. Kui me nüüd teeme kokkuvõtteid ja hindame saavutusi, siis on enne kõike põhjust rõõmusetamiseks, et sellele generatsioonile, kes algas tööd Vanemuises ja Estonias ja pani kindla aluse meie kutselise teatri arengule, on lisandunud väärilised jõud nooremast põlvest, kes on toonud nooruslikku värskust ja hoogu lavatöösse, on annud uut mõlemist ja maailmatunnetamist teoste tõlgitsemisel. Tunne rahuldust, et vanade kunstiline oskus ja loomupärane and ja noorte vaimne erksus on leidnud sõbralikud koostöö alused ja toonud meile kunstilisi võite. See on kindlustuseks, et sellest külast on meie teatri areng õigel teel, ja teatripäeva ülesandeks on leida vaid teid, et noore generatsiooni juurekasvat teatritöökä sünniks kavakindlalt ja pidevalt ning vajalike kunstilise distsipliiniga.

Tänapäev nõuab näitlejailt ja lavastajailt rohkem kui paarkümme aastat tagasi. Tänapäev vajab näitlejat, kes oskab lahtisi silmi vaadata ja hinnata elu, et olla suuteline kujundama ja kehastama lavaelu mitmekülgselt ja kirevat palet. Tänapäeval, kus iga teater ja iga rahvuse teater otsib oma palet ja oma ilmet, peame panema erilist rõhku näitleja teadmiste arendamisele ja täiendamisele. Selleks peame looma oma teatrikooli ja seminaariumid vanadele näitlejatele.

Pidulikel juhtumel ja juubeleil meil armastatakse kõnelda näitleja tähtsusest teatriloomingus ja tihti ei leita küllalt ülistavaid sõnu näitleja või lavastaja loominguhindamiseks. Ometi on tegelikkuses olukord pahatihti teisiti. Mitte igakord ei ole nii, et teatritegelane saaks oma loomingulised jõud rakendada tööle kõige produktiivsemalt ja täiel määral, mitte igakord ei ole teatris endaski olukord soodus loominguliste võimete igakülgselt arenguks ja väljendamiseks. Ja peaaegu üldiselt on materiaalne tasuvus näitleja kutsetöös väga madal, puudub üldine normaalleping, haiguskindlustus on puudulik jne. Teatripäeval tuleb otsida teid, kuidas seda vastolu juubelliku hinnangu ja tõsielu vahel tasandada.

Tähtsaimad probleemid on meie teatrite organisatsiooniline vorm. Meie teatrid on kujunenud ajalooliselt peaaegu kõik seltskondlikest organisatsioonidest, kes muu meelelahutusliku ja kultuurilise tegevuse hulgas harrastasid ka näitemängutegemist, ohverdades selleks aega ja raha. Tunnustame täiel määral seda tööd, kuid kutseline teater tänapäeval ei mahu sellesse iganev vormi, kunstilisi küsimusi ei saa otsustada käte tõstmisega ja hääle lugemisega, teatri juhtimine ei saa oleneda seltsidest, kelle juhatuste koosseis on juhuslik ja teatritööst ebateadlik. Veel enam: kui vanasti seltsi juhatus oli peremees oma raha üle ja käsutas seda, siis tänapäeval kõik kutselised teatrid töötavad riigi ja omavalitsuse toetusega ja seltside juhatused seega kasutavad õieti riigi raha. Teatri juhtimise keskpunktiks peaks olema kunstiline juhatus, kes oma töö eest kannab vastutust. Arvestades inimlike nõrkusi võiks seltside juhatustele jätta samad nominaalsed õigused, mis on inglise kuningal parlamendi ja valitsuse kõrval. Mõnes teatris meil tegelik olukord on sellane. Ei tohi korduda lood, kus üht meie teeneterikkaimat teatrit diskrediteerit juhatuse saamatus oma komisjonitamisega ja karrikaturistidele ainet andva direktori otsimisega.

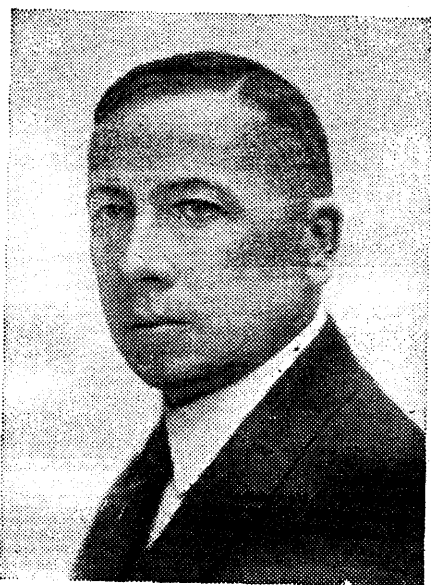
EESTI TEATRIELU RIIKLIKKE JUHTE

NIKOLAI KANN

Haridus- ja sotsiaalminister

GOTTLIEB NEY

Teaduse- ja kunstlosakonna direktor

Meie teater on arenenud rahvusteatrina kunsti- ja ansambliteatri suunas. Oleme nõudnud oma teatrit oma ilmet, väärtuslikku sisu ja kunstiküpset ettekannet, ja repertuaari valikul oleme pannud rõhku eeskätt teose kunstilistele väärtustele. Oleme eelistanud omamaist repertuaari, sobivuse korral võttes mängukavasse aga ka väärtuslikku välisrepertuaari. Meie teatri kunstilised võidud ja publiku üha kasvav osavõtt on tõenduseks, et see tee on olnud õige. Teatripäeval tuleks ainult leida teid, kuidas veelgi soodustada kunstiväärtusliku algupärase repertuaari juurekasvu, eriti nooremalt generatsioonilt, sest juba praegu ei suuda meie näitekirjandus katta kasvavaid nõudeid; eriti on see maksev maa kohta. Tuleb kaaluda perioodiliste soliidsete auhindamiste loomise võimalust.

Võime rõõmustavalt märkida publiku osavõtu kasvu teatrietendusist. Ometigi ei ole siin saavutatud viimsed võimalused ja ruumide mahtu kasutatud maksimaalselt. Meie olemasolevad teatriruumid suudavad mahutada rohkem inimesi kui seal praegu käib. Estonias näiteks ulatub see headel aegadel ainult veidi üle poole, s. t. Estonias võiks käia rohkem 150.000 inimest, ilma et tunneksime ruumipuudust. Sama lugu on kõigi teiste teatritega. Seepärast on publiku osavõtu tõstmise küsimus tõsisemaid probleeme, millele teatripäev peab osutama tähelepanu.

Provintsiteatrid on tähtis tegur meie teatrielus. Ometi kiratsevad need ainelises kitsikuses ja selle tõttu on ka nende kunstiline tasapind — vaatamata peaaegu üliinimlikele jõupingutustele ja tööle, mida seal tehakse — siiski palju soovida jättev. Seepärast paljud, kel see on võimalik, käivad oma teatrikunstilisi nõudeid rahuldama Tallinnas või rändteatri etendusil ega lähe oma linna teatrisse oma teatrimuljeid „rikkuma“ (muide, meil Tallinnas leidub ka inimesi, kes ei käi teatris ettekäändel, et ei taha „rikkuda“ oma Moskvast ja Peterburis 20 aasta eest saadud teatrimuljeid!). See annab aga halba eeskjuu teistele ja etendused lähevad väga tihti pooltühjadele saalidele. Linnavalitsused peaksid osutama rohkem tähelepanu oma linna teatritele ja selle tegevust toetama suuremate summadega. Praegu ainult Tartu linnavalitsus annab nimetamiväärset toetust teatritele,

teised annavad seda hoopis vähe. Narva pidas siindsaks seda piskut koguni vähendada (viimase sammu peaks teatripäev küll üksmeelselt mõistma hukka). Repertuaari valikus nõuandjaks peaks pandama provintsi- ja maateatrite jaoks ametisse eriline dramaturg, nagu sellest on korduvalt olnud juttu. Ringreise oma lähemas ümbruses peaksid provintsiteatrid harrastama kava-kindlamalt ja ainult kõige väärtuslikumaga. Uue tegurina on tõusnud päevakorra üle maateatri küsimus. Meie rahvast asub üle 80% maal ja selle osa vaimsete ja kultuuriliste nõuete rahuldamine on hädavajaline. Ka siin on osalt jõutud üle juhuslikkusest, veel enam aga tuntakse alateadlikku vajadust näitemängutegemist viia mingile kunstikriteeriumiga mõõdetavale tasemele, on aga ka küllalt kohti, kus lobbab algeline asjaarmastajalikkus. Teatripäev peaks leidma teid, kuidas teatrielu maal korraldada. Kindlasti tuleb aga hoiatada hellitamast illusioone, nagu saaks maateatrit kujundada linnateatri eeskujul. Tuleb leida hoopis uus, omapärane vorm. Teatritegevuse harrastamine maal peab kindlasti jääma asjaarmastajalikele alusele, aga selle juhid peavad olema teadlikud oma tööst ja peab leitama võimalusi nende teadmiste pidevaks täiendamiseks ja kultiveerimiseks ning alatises kontaktis hoidmiseks teatrikuultuuri saavutustega linnas. Meil mängitakse maal väga palju kunstiliselt alaväärtuslikke teoseid, nende hulgas leidub kahjuks ka algupärandeid. Tuleb soetada uusi ja värskeid teoseid, tõkestades alaväärtusliku repertuaari valgumist maalavadele soodustuste andmisega kunstiväärtuslike näidendite ettekandjatele.

Töötulemused, millega teatripäeva kaudu eesti teater astub avalikkuse ette, ei ole väikesed: tervikliku kunsti- ja ansambliteatri poole püüvad 7 kutselist teatrit, oma tugev näitekirjandus, töös kokkuliitunud üksmeelne näitlejaspere, laialdane maalavade võrk, mille tegelaste püüdeks on kujuneda heaks maateatriks, organiseeritud kutseliste teatritegelaste koendus, oma ajakiri „Teater“ — need saavutused on väärt, et neid hoida ja leida teid nende edaspidiseks täisvereliseks ja jõuküllaseks arenguks. Seega anname teatritele võimalust väärikalt täita oma ülesandeid riigi ja rahva elus.

... Ma mõistan näitekunsti all ikka näitlejate kunsti. Kõiki näitelava püüdeid ja uuen-
duskatseid, mis näitleja tähendust vähendavad, tuleb pidada dekadentsiks, sünnitavad näitelava
degeneratsiooni.

... hea näitemäng, näitekunst on õigem elu kui elu ise.

Juhan Sulga — Põevamured I.

„TEATRIPÄEVA“ PRESIIDIUM

Näitekunsti sihtkapitali valitsuse liikmed: V. Mettus ja Fr. Põldroos (istuvad), O. Aloe ja J. Tõnopa (seisavad). Puudub pildil R. Jürisson. Keskel seisab „Teatripäeva“ sekretär Ed. Reining.

Omateatri otsingu teift

Hugo Reiman

On rõhutatud omateatri loomise vajadust, on nõutud lavalises loomingus eestlaste hingeelu erijoonte esiletõstmist (Lauter), on soovitatud „ürgeestlase“ iseloomu selgitamist ja lavale toomist (Visnapuu). Seega, viimane peaks olema lähteks kahe esimese nõude teostamisel.

Kuid omateatri loomise lähte asetamine kaugele eelajaloolisse minevikku on enam kui küsitav.

Küsitav on see kõigepealt meetoodiliselt. Puuduvad vähegi usaldatavad vahendid „ürgeestlase“ iseloomujoonte selgitamiseks. See, mida loodetakse võivat välja lugeda kaudseist andmeist — muinasteadusest, muistendeist ja muinaslugudega põimitud ajaloolisist vihjeist — on seevõrra ehamäärane, kindluseta ja, mis peaasi, ebarahvus-pärane, et kõiges selles mõõduandvaks osutub peamiselt mineviku tõlgitseja isiklik fantaasia ja maitse, nii nagu seda näeme Taara usu juures.

Veel küsitavam aga on see sisuliselt, Nimelt, kui kõneleme rahvale eriomasest iseloomust, rahva hingeelulisest omapärasusest, siis mõtleme selle all ikka seda ühist

väljendustes ja käitumistes, mis on tingitud ühisest rassilisest päritolust, ühistes looduslikes ja majanduslikes tingimustes pikaajalisest elamisest ning rahvustervikus teostuvast kultuurilisest loomingu-
gust. Muistse iseseisvuse aja (s. o. esimeste aastatuhandete vahetusajastu) eestlaste juures aga vaevalt maksab otsida sellast hingeelulist ühtlust, kui peame silmas, et eesti rahva kujunemisel on kaaluvat osa etendanud mitme rassi sugemed mitmest kannust võrsunud hõimkondade näol, et nende kooselu Baltimere rannikul polnud veel küllalt kestnud nende täielikuks kokkusulatamiseks ja, mis peaasi, et ka rahva poliitilise ja kultuurilise tervikluse kujunemine polnud veel teinud nimetamisväärsed edusamme. Seda osutab ühelt poolt meie ajaloolaste nenditud võrdlemisi nõrk side üksikute „maa-riikide“ vahel ja teiselt — koguni hilisemateni aegadeni säilinud võrdlemisi suured erinevused nii keeles kui tavadeski ja ... ka iseloomus.

Seepärast toimime küll targemini, kui rahva hingeelulise omapärasuse otsimisel

kingime rohkem tähelepanu olevikule: see on meil silme ees, vaatlusiks ning uurimiseks kättesaadav ja, mis peaasi, meis enestes läbielatatav. Tarvis vaid teritada pilku ja püüda jõuda selgusele, mida oleme omandanud pärivuse teel esivanemalt, mida ümbritsevalt looduselt, mida meile on peale surunud meie hilisem sotsiaalpoliitiline minevik ja kuidas mõjutab meid olevik kõigi oma rahva iseloomu mõjutavate teguritega. Lähtudes kõigest sellest peaks olema võimalik kujundada rida tüüpe — nii välimusest kui käitumiseltki — milliseid tahaksime näha näitelaval ja ... ka end ümbritsevas elus.

Sellane oleviku eestlaste vaatlustest lähtuv rahvustüüpide kujundamine on mõeldav nii teadusliku töö kui ka kunstilise loomingu tulemusena. Pealegi näib, et viimane jõuab esimesest ette, mis on ka täiesti loomulik; sest esimene nõuab pikemaajalist süstemaatilist uurimist, viimane aga tugeneb peamiselt elulisile tähelepanekule ning kaemuslikele tõsiolude haaran-guile, ja on seega vaid ande ja loomingu-võime küsimus.

Ja tegelikult selles suunas töötabki kogu meie kirjanike ja kunstnike pere. Nii nende loomingu ainestikus kui ka käsitlusviisis on paljudi eestipärast, tihti koguni tüü-

biliseni küündivat, nagu seda õigusega on nenditud näiteks Vargamäe Andrese ja Pearu, Soovere Hansu, samuti Joorami Jaagu suhtes. Kuigi need ja ka paljud teised pole siin tunnustatavad ideaaltüüpidenä ja kuigi nad ka reaaltüüpidenä ei tundu veel küllalt tabavatena ja tervikulistena, ostutavad nad siiski kindlakujuliselt teed, mille kaudu jõutakse soovitud eesmärgile — oma teatrini, oma lavakujudeni. Laulgu aga iga linnuke oma laulu! Kujundagu iga kunstnik-näitekirjanik ja näitleja nii, nagu see on omane tema enese psühholoogilisele omapärasele, ja tugegu oma loomingu end ümbritseva elu ainestikule, siis keegi neist varem või hiljem annab tüübi, mis leiab ka üldtunnustuse. Igal rahval on oma lemmiktüübid — olgu positiivsed või negatiivsed — ja kõiki neid on annud oma kirjanikud, usun, ilma teadliku eesmärgita luua „rahvuslikku“ tüüpi. See sünnib „iseenesest“. Iga isik, ka kunstnik, väljendab ja loob seda, mis teda ümbritsev ühiskond talle on sisendanud. Leidub selles tõesti midagi eluliselt omapärast, ei jäta kirjanikus ja kunst seda kunagi peegeldamata, olgu see siis halb või hea, rahvus- või klassipärane või lihtsalt inimlik — oma on ja oma k s jääb see siiski.

Seepärast vähem pretensioone, vähem programmitsemist, selle asemel aga rohkem jõudlevat tööd ja loomingu.

Teater ja kogu vaimukultuur vajab metseene

Rasmus Kangro-Bool

Kas suudame või ei suuda — nii seame sageli üles küsimuse, kui mõtleme mõningailegi vaimukultuurilisile kavatsusile ning nende teostamisele. Kaaluteleme sageli väga skeptiliselt meie rahva väikest arvu, inimeste ainelist nappust, ning lisame ka, et ega's meil kultuurihuvide tihedus ole veel küps küllalt, et suudaksime seda või seda hoida ja väärtuseks kasvatada. Säärane skepsis on ettevaatuseks osalt vägagi hea ja see mõõdab kainelt meie rahva võimalusi.

Ag a ühtlasi selle skepsise liialduses peitub ka ebaposiitiivne kallak, mis halvab v a i m u s t u s t ettevõtlikkuses. Kuid v a i m u s t u s võib sageli mägesid liigutada — ka siis, kui kaine kaalutluse järgi võimalused selleks oleksid väikesed.

Kui mõtleme meie lühikesele, kiirele arengule ja kättevõideldud saavutusile, siis peame küll tunnustama, et kaine kaalutelemine on meil algatanud ning süvendanud palju vähem kui see armastulik

v a i m u s t u s, mis lööb põlema liigkalkuleeriva kõrval. Rahva vaimuse potentsid paiskuvad tegevusse ning hilisem hool ja armastus kannavad edukalt seda, mis need potentsid on sünnitanud. Kui aga armastusest ei tuleks puudust.

Kujutelgem vaevaseid ja ähmaseid ärkamisaja olukordi: üksikute meeste kuum tahe löi siis tegusid ning elevust kogu rahva jaoks. Kaine skepsis siis ei uskunud üldse enam meie rahva elujõusse; paremas seisukorras inimesi taandus massiliselt sakslusse. Aga armastus ja hoog eluavalduste õilisjõudude rakendamises kasvatas kadumisele kujuteldud rahvast ometigi elujõulise kultuurirahva. Sest mis armastulik vaimustus algatas, seda tegi hool ja mu-re üldsuse kandel elujõuliseks.

Kujutelgem suurt uut ärkamisaja hoo-gu 1905. a. uute tuulte keerises. Suured algatajad löid siis „Vanemuise“ haridustemp-li mõtte ja väikesed inimesed, mees mehe

BETTY KUUSKMAN

*Pühitses neil päevil oma
35-aastase lavategevuse juu-
belit*

kõrval, teostasid selle — kuigi kaine kaalutlus selleks kusagiltki ei näinud ette reaalselt ainelist võimalust. Nii sündis E. R. Muuseum, nii teostati esimene eesti kool, nii sündis „Estonia“ kutseline teater ja pärsine uhke hoone, nii on sündinud meie kirjandus, muusika, kunst ja ka teaduse alged.

Kui meie tänapäeval seisame uue suure vajaduse ees oma kultuuritöö tihendamises, siis loomulikult nüüdki armastuslik vaimustus oma rahvusliku kujunemise vastu saadab rohkem korda kui külmad kaalutlused sellest, mis me jõuaksime või ei jõuaks.

*

Peatudes kitsamas mõttes meie teatrielu juures näeme, et tõus siin on olnud õige intensiivne. Omandades aastate jooksul näitlemiskooli tugevaid omadusi nüüd teater käärib sisemises maailme leidmises. Olude komöödia sünd tõi teatri lähemale meie oma elule; edasine arenemine taotleb kindlasti oma elu ja oma mängu hingelise sideme leidmist, mis viib rahvusteatri mõtte poole.

See on loomulik ja paratamatu nähtus, kui noored rahvad oma kultuuriga hakkavad jõudma lähemale küpsusele: loo-

minguline ilme tehniliste võimete kandel süveneb oma hinge põhijoonte leidmise suunas. Selles avalduvad praegugi meie teatri vaimsed tendentsid.

Agas üht tõsiasja selle kultuurielu omakultuuristumise kõrval tuleb vägagi arvestada: ühiskondlik elu ja isikulised püüded on koos sellega tugevasti materialiseerunud. Mitmesugused idealismid on vaibunud ja inimesed haaravad hoogsasti omakasuliste huvide järele. Meie rahvas on sõja läbi kaotanud palju ainelisi varandusi, aga ometi on ta pidanud andma oma piskust suuri osi selleks, et teostada, kanda ja ehitada oma riiklikku iseseisvust ning rajada eeldusi, et me võiksime aineliselt jälle kodusuda. Mõistagi, et teistpidi inimene on huvitatud, et ta saaks jälle tagasi selle, mis ta on pidanud kaotama.

Nii seisame asjaolu ees: rahvas kui teravik vajab uut vaimukuse idealismi, rahva sisemiseks kandejõuks on ta tugev sisemine kultuurielu, aga selle kultuurielu kandmiseks ei ole vajalist ainelist kandepinda.

Kui praegune moment ei ole mitte enam nii, et mehed üksmeelselt kannavad kokku kivikesi ühiste kultuuri-ettevõtete heaks, nagu oli vahestki varem, siis kergib nüüd üles küsimus vajalistest metseenidest,

ANTS SIMM

Pühilises neil päevil oma 35-aastase lavategevuse juubelit.

kes oma ainelistel varadega tuleksid appi rahva vaimuvara loomise võimaldamisele.

Eesti teater, nagu meie teisedki kultuurialad, vajab nüüd erilist toetust mitte ainult riigilt ja teatrikõlastajailt, vaid meilgi, nagu on teiste kultuurirahvaste juures, on vaja rikkaste meeste meelemuutust selles suunas, et nemad annaksid oma varandust suuremaid kingitusi elupäevil või surres oma rahva vaimuelule. Eesti teater vajab lähedaid tingimusi, et jõuda rahvuslikule eneseleidmisele — seda vajab ka rahvas terves ulatuses, sest teater on eluga kontaktirikkaid kunste. Kuidas on see aga võimalik, kui näitlejad on aineliselt väga kibeas seisukorras ja kui teatrite juhatused sageli oma parimaid kavatsusi aast-aastalt kustutavad maha töökavast sel kibeal põhjusel, et eelarve ei tule muudu ots-otsaga kokku! Seni võidetud teatri lavakunstilisi saavutusi võime hinnata eriti kõrgelt just veel seepärast, et nad on sündinud kitsikuse kibedusis meie andeomaduste kiuste mitteväärtimisel. Nüüd aga meie ainelistel varadel keskused ja omanikud ei tohiks unustada rahva nimel rahvusliku teatri sünnipingutusi, vaid nad peaksid ärkama kultuurilisele äratundmisele, et nende käsi ja süda on vajalised meie vaimule tõusule teatris.

*

Hiljuti lugesime, et Soomes annetati Kalevala juubeli puhul 16-milj. kapital selleks, et õpetlased võiksid uurida ja arendada soome eepose probleemi. Soomes on saanud üldiseks austusväärseks kombeks, et niisuguseid suuremaid kingitusi teatritele, muuseumidele, ülikoolile, kultuur-organisatsioonidele, teaduslikele kavatsustele jne. tehakse väga sagedasti. Surres koostatakse testamendid nii, et rahvuslik üldhuvi ei jää tähele panemata.

Ajaloo on momente, millal kultuur löi öitsele vaid sel võimalusel, et võimumehi, vürste, rahamagnaate, oli kultuurihuvilisi ja nad panid oma varandused kultuuri rakendusse (Itaalia).

Daanis õlletehaste omanik Jakobsen on osutanud oma kapitalidega kunstielule suuri teeneid. Venes oli vaimukultuuri asutusi, mis peeti ülal erainimeste poolt vene kultuuri süvendamiseks. Ameerikas on niisuguseid erakapitaliga hoitavaid ülikoole, akadeemiaid, muuseume. Lõhkeainete vabrikant Nobel andis kultuuri ergutamiseks kogu oma varanduse, ja see on suur teene kogu inimekonna vaimuelule.

Meie elu on väike. Praktiliste aladega inimesed saavad siin mõistliku äraelamise, jõukustki võidakse koguda. Rikkust on meil vähe ja väheseil. Suure maailma rikkuste kõrval meie üksikute rikkus ei ole nimetamisväärne. Aga see on ikkagi rikkus relatiivselt võetuna, meie olusid ja nõudeid silmas pidades.

Väikeste inimestena on meil olnud küllalt armastust meie vaimutöö vastu ja me oleme rublakeste ja kroonide kaupa kogunud annetusi Bergmani nimeliseks kapitaliks noorsoole hariduse jätkamise võimaldamiseks. Auväärne Bergman ise andis suurema summa ja on praegu märgitav kui eeskujuna sellele metseeni-mõttele, millele siin on suunatud need read.

Teisigi metseene on meil olnud. Nii õnnis dr. P. Hellat pärandas juba enne maailmasõda oma talu — koduks eesti loovatele vaimutegelastele. Ja raamatukaupmees Vares jättis samuti samaks otstarbeks oma võrdlemisi suure varanduse. Kuid need varandused ei ole millegi pärast tänaseni saanud täitma oma ülesannet ja avalikkusele on jäänud küsimärgiks, miks ja kuidas neid

PEAR LUIDE (B. Kangermann)

26. märtsil s. a. suri siidamehaigusse noor nättekirjanik Bernhard Kangermann. B. K. oli meie noortest nättekirjanikest populaarsemaid, eriti maal. Alles 30 aasta vanune, on Kangermann kirjutanud kokku 15 näidendit, mis mõeldud eeskätt maalavadele ja mida on mängitud sadasid kordi.

summasid parkümmend aastat on hooldatud nii viljatult.

Eks see viimane nähtus kinnita tõsiasi, et meie seltskonna tooniandvaim mentaliteet on veel võõras metseenluse mõtte auväärsusele: elu kipub viima unustusse neid väheseidki metseene ja nende üldsuse kultuurile määratud kingitusi.

Nüüd oleme jõudnud tõekspidamisele, et me oleme kitsaste olude väga suures ainelises kitsikuses pannud oma kultuurielule tõhusa aluse, aga kasvav elu ja rahva vaimujõudude süvenemine nõuavad nüüd uusi suuri jõukulutusi ja kuuma armastust, et ehitada sellele tõhusale alusele omakultuuri vaimu väarikas monument. See ei teostu ainult vaimuinimeste ohvri-meelsusest, vaid ka ainelise jõukuse kaasaaitamisest.

Päätetagu vallale tegutsemiseks seniste metseenide kapitalid ja toodagu juure uusi suuremaid annetusi meie kultuuri altarile!

Teater vajab häid näitlejaid. Eks leidugu mehi, kes ulataksid oma ainelise käe, et meil võiks olla kool ja stuudiumi võimalused näitekunsti talentide ja rahvusliku põhijoone leidmiseks.

Tänapäeva arengu tempo on hulga kiirem endisest: kuidagi ei saa kujutella, et nüüd oleks võimalik enamikul lavatalentidest püsida pidevalt vanaduseni laval. Ande põlemine on tugev ja pealetulevad nõuded kasvavad. Ohaklik ja ohtlik on noorte inimeste tee ja vanaduse väljavaated neil, kes asuvad näitlejaiks. Eks leidugu mehi, kes kingiksid kodu või krundi kodus, kus vanaduses võiksid leida puhkust need, kes noorelt põledes valmistasid häid vaimseid elamusi teatripublikule.

Suur edu ka teatri kunstilisis saavutusi on mõeldav siis, kui on erksalt tegutsemas talentide võistluse võimalus. Meie teatrid kiratsevad ja näitlejad on mures leiva pärast. Eks leidugu mehi, kes oma kapitalist tooksid osa selleks, et võistlus põhimõtteliselt ja tegelikult oleks võimaldatud paremini senisest.

Rahvas on tugev, kui iga rahva liige aitab kaasa oma moodi, aga kindlasti jõukohaselt, rahva vaimuelu monumentide tõusule. Kapital koos kultuuriarmastusega on selleks vajaline. Teater on värtus, mille puhul metseenluse mõtted peaksid minema eilevile.

„Teater“ on ajakiri igale teatri- ja kunstisõbrale, haritlasile ja õpillasile. „Teater“ on teatrituhviliste häälekandja linnas ja maal.

---

1. Mida peate tähelepandavaimaks saavutuseks eesti teatrikultuuris iseseisvuse aastate kestes?
2. Meie näitekirjanduse ja selle lavalise teostamise puudusi Teie hinnangul?
3. Mida tuleks teha meie teatrikultuuri arendamiseks ja mis suunas teda juhtida?

Teatrielu käsitlevate probleemide lahendamine ei ole viimaste aastate kestes leidnud kuigi ulatuslikku ja süstemaatset käsitlemist meie ajakirjanduses ja ajakirjades, olgugi et meie teatrikunst on viimaseil aastakümneil, eriti iseseisvuse aastail, teinud suuri edusamme ja saavutanud märkimisväärse taseme. Saavutuste analüüsiks ja sihtjoonte püstitamiseks esitas ajakiri „Teater“ veebruaris teatritegelasile, kirjanikele, kunstnikele jne. ülaltoodud kolm küsimust, avades seega vaidlused ja sõnavõttud eesti teatrisse ja näitekirjandusse puutuvais küsimusis.

Käesoleva numbriga jätkame vastuste avaldamist. Ruumipuudusel saame tuua ainult osa saabunud vastuseist, jatkates nende avaldamist järgmisis numbreis. Loodame, et meie lugejate laialdased ringkonnad samuti avaldavad oma arvamisi ja seisukohti üllesseatud küsimusis. Vastused saata aadressil: Ajakiri „Teater“, Tallinn, Kunstihoone, postkast 357.

Traditsiooni kohaselt ja vaidluste huvides avaldab toimetus vastused täieliselt, piirdudes vähetähtsate korrigeerimistega keelelise ühtluse nõudeil.

LEO SOONBERG, kunstiajaloolane, teatriarvustaja „Uudislehes“

1) Iseseisvuse tulekuga kitsenesid rahva huvid. Kui enim pühendati võrdlemisi elavat tähelepanu suure Venemaa sündmustele, siis nüüd oldi huvitatud vaid meie kodumaa asjust. See huvide koondumine kajastub ka teatrikultuuris, teatergi hakkab rohkem käsitlema omamaisi probleeme. See oleks siis üks iseseisvuse tulemusi. Kuid veelgi tähtsamaks saavutuseks pean meie teatri organismi tugevamaks kujunemist. Meil on iseseisvuse ajal tekkinud terve rida teatreid, kus asjaarmastajalik element on välja suletud.

Kahtlemata suuri teeneid sel alal on osutanud „Draamastuudio“ loomine. Selle juures tegutsenud teatrikunsti stuudio on palju aidanud kaasa näitleja kui kutseesindaja väljakujundamisel. Siit võrsunud näitlejad on saanud aluspalkideks nii mõnelegi meie teatritele. Ja kui enne iseseisvust arvestati meil vaid „Estoniat“ ja „Vanemuist“, siis nüüd on arvestatavaid teatreid märksa rohkem. On tekkinud teatrite omavaheline võistlus — ning viimane on alati kasuks asjale.

2) Näitekirjanduse suuremaid puudusi on asjaolu, et ta on olnud liialt päevakajaline. Vaid mõned üksikud näidendid on haaranud olukorda laiemalt. Edasi võiks mõningaile autoreile heita ette teatud „silmategemist“ publikule. Kuna kallaletungid meie avaliku elu tegelasile laval publikule meeldisid, siis mitmed autorid proovisid sel alal hammast, hoolimata sellest, kas kallaletung oligi õigustatud.

Mis puutub meie näitekirjanduse lavalise teostamisse, siis siin puudused on minimaalsed. Võiks ju teha etteheiteid mõnele teatritele, et nad on liiga apaklikult autorit kohelnud, liiga serviilselt tekstist kinni pidanud. Näidendi lava tarvis ümberkohendamine kutseliste lavainimeste poolt on meil kõvasti õigustatud, sest paljud meie lavakirjanikest on algajad, kes ei tunne lava nõudeid. Teose „lavastamine“ tuleks kasuks autoreilegi.

3) Mis suunas meie teatriarengut juhtida? Kunstis on igasugune juhtimine kuradist. Kunsti areng on sõltuv väga paljudest tegureist, ja et teda nüüd juhtida kindlas suunas, selleks tuleks ka mõjutada noid tegureid. Kahjuks või õnneks pole see aga igakord meie võimuses. Oleme ise sõltuvad maailma poliitilistest, majanduslikest ja kultuurilistest konjunktuuridest. Seepärast näemegi, et kunstis tähelepandavaimad saavutused pole sihikindla juhtimise, plaanimajanduse, tulemuseks, vaid outsider'i, isiku, töö.

Eriliseks õnnetuseks teatrile on aga see, kui ta arengut püüab mõjutada väline võim. Eks ole Saksamaa meile õpetlikuks kui ka hirmutavaks eeskujuks? Teatrikultuuri arendamiseks oleks aga küll vajaline korraliku teatrikunsti kooli asutamine, sest näitlemise tehnika mittetundmine võib suurimalegi talendile saada saatuslikuks.

JUHAN JAIK kirjanik, Raamatu-aasta peasekretär

I.

Tähelepandavaimat saavutust meie teatrikultuuris ei tule vist küll otsida ei eriti õnnestunud üksiklavastuste ega ka näitlejate loomingu tippsaavutuste hulgast. Iseseisvuse-aegne areng lavakunsti on ikkagi ainult jõudnud pidada sammu meie üldise arenguga. Lavategelaste ja teatrite arv on suurenenud umbes samas ulatuses nagu on ilmunud juuretulijaid teistelgi kunstialadel. Ja erilist püssirohtu pole ei teatreist ega uutest jõududest leiutanud keegi. Teater pole meile jäänud ka midagi võlgu, ta on annud võimaluste piirides oma parima, kuid samal ajal võime ütelda, et ükski lavakunstiline üritus pole suutnud anda midagi, mis läheneks suursündmuste mõõtudele, mis oleks saanud nagu mingiks uueks alusmüüriks või oleks avaldanud kestvamat arendavat mõju, annud arengule tugevamat tõuget.

Mis meie iseseisvuse-aegses teatrielus siiski on kõige tähtsam, on see, et koos teatrite tegevusega on saanud areneda ka meie algupärane näitekirjanduslik looming. Tänu suuremale teatreile on autoreil võimaldunud asuda selle tähtsa, kuid enne seda söödis olnud kirjandusala viljelemisele. Algupärase repertuaari tekkimine on jälle annud meie teatreile eestilist sisu. Ja nii vastastikku teineteist toetades oleme jõudnud sellele tasemele, mis meil praegu on. See ühtlasi on avanud ja näidanud meie teatrikultuurile ta suured ja loomulikud arenemisperspektiivid tulevikus.

II.

Teatris juhtub sageli, et näitleja peab päästma halva lavatüki oma võimetega, või jälle, et hea tükk peab katma näitleja puudused. Kumba on meil juhtunud sagedamini? Peab ütleva, et näitlejal on tulnud sagedamini teha seda Samaaria mehe tööd. Sest meie teater püsib kindlasti oma keskpärasel tasemel, kuna algupärandid sageli osaliselt või tervelt kipuvad jääma sellest alla. Algupärase näitekirjanduse valitsevad ülekaalus kaks kooli: Raudsepa ja Metsanurga omad. Kummalgi on oma epigoonid — Raudsepal nooremate hulgas, kuna Metsanurga vaatevinklite ette on rakendunud vabatahtlikult mõned poeedid. Raudsepp on loonud omaette ajajärgu ning ta teened meie teatri alal on äraarvamatud. Kuid nüüd juba on karta, et sellest mõjust ei jatku enam kauaks. Metsanurga koolis aga on meisterteos veel tulemata, ja jääbki vist. Teatri rahvale lähemale viimisel on suur tähtsus olnud ka vähem silmapaistvaid näidendeid. Need kaks kooli on mõjutanud ka näitlejaid ning tüüpide tõlgitsemisel on kaks trafareeti — mikumärdiline ja agulirahvaline. Selles on nii näitekirjanduse kui ka lavalise teostamise puudused. Tarve on heade näitekirjanike järele. Kes tooks uut elu ja värskust või elustaks veel kord vanu Kitzbergi traditsioone?

III.

Teatrikultuuri tuleb arendada loomulikult rahvusliku teatri suunas. Luua tugev rahvuslik teater, algupärase repertuaariga ja eestilise mängustiiliga — see olgu sihiks. Nagu kogemused on näidanud, viivad selle poole suurte sammudega edasi ainult head algupärased lavateosed. Nende loomise võimaldamine olgu ka teatrite mureks. Selles suunas tuleb veeretada mõtteid ja haududa kavatsusi, sest näitlejate taga edu ei seisa kinni, hea tükk tõstab ka neid. Selles suunas aga teatrid pole jõudnud kaugemale uue hädaabitöölise — dramatiseerija — töölepanemisest. Selle asemel kuulduv aga nagu kurioosumina, et kui pöörduti meie ainukesse ooperiteatri poole palvega võimaldada väikest summat algupärase ooperite librettode võistluste auhindadeks, siis see teater ütles sellest ära.

Ja lõpuks tuleb soovida, et uus näitekunst sihtkapitali valitsus võtaks temale seadusega antud ülesandeid ja jäetud võimalusi tõsisemalt. Kes muu kui see asutus peab lahendama teatri arenemiseiga seotud üldküsimusi ja leidma teid edenemisvõimaluste avardamiseks? Hea tahtmise juures seal suudetaks palju, milleks on ka summased käepärast, kui ainult ei jääda loiuks ega piirduta oma tegevuses summade jagamisega paar korda aastas. Peaks leiutatama tee, kuidas kasutada olevaid summased kõige viljakamalt panna teenima teatri arengut.

ARNOLD SEPP, libretist, „Sakala“ teatriarvustaja

Tähelepandavaim saavutus?

Raske vastata. Meie teatrikuuarengus on ju olnud paljugi, mis on hinnatav ja hea; mis aga sellest heast on olnud kõige parem, — seda analüüsida ei ole sugugi kerge.

Näitekirjanduse hinnang ja lavaline rakendamine... Võib-olla meie lavakirjandus on olnud liiga tagasihoidlik, võib-olla ka pinnapealne (muidugi üldiselt), võib aga ka olla, et just meie lavade — ka suurlavade — tehniline külg kirjutab lavakirjanikule ette, et ta peab jääma teatud raamidesse, kui ta tahab, et ta teos pääseks ka lavale.

Teatrikuuarengus?

Olgem eestlased, kuid olgem ka kosmopoliidid. Lavastuste rahvuslikkust, kuid ärgem jätkem tagaplaanile üldinimlikkust!

Anafüüsi tähtsus tegelese karakteri mõistmises

Ado Säärts

Teatrikunst võib nimetada elamiskunsti. Selles on kunstiliseks loominguvooriks elu ja tõlgendavaks materjaliks elav inimene. Näitekunst on elu kunstiline ümbervormimine eluna, sellest siis ongi, et ta „teos“, tarvitades tavalist sõna loomisprodukti kohta, pole püsiv nagu raidkuju või raamat, on vaid ainukordne looming, otsegu on püsimatu ning kordumatu elugi.

Näitleja ülesanne loominguvoore elementina on pakkuda tõelisuse tihendatud tunnetust, mis vaatlejas äratab elamusliku naudingut: tundelise kaasaelamise, vaimse inspiratsiooni. Milliste võtetega näitleja selle saavutab, on tema asi. Maksab vististi siiski kirjutamata seadus: mis südamest tuleb, läheb südamesse. Näitleja mõjub, kui ta ise elab kaasa, kui ta ei mängi, vaid elab oma osa. Kuuleme häilt näitlejailt, et oma parimais osades on nad unustanud iseenda, andunud täiesti oma illusoorsele sugestioonile.

Asjaarmastuslike näitlejate töö oma osa teksti teatavaks tegemiseks laval on üsna lihtne. Suuremat elu tähelepanekut on nõudnud juba säärane, võiks ütelda lavavirtuooside, looming, kus järeleaimavate kuju anda edasi. Maitsevaesemas publikus on efektilt ka suur mõju, nagu ameerika naljafilmit.

Süvenenumate, hingelist mängu andvate lavataidurite kohta kuuleme tuttavat ossa „sisseelamist“. Näitleja taoteleb loodavat kuju hingeeluliselt tabada.

Igal näitlejal on oma tee, kuidas ta saab kõige ligemale oma kujule. On siiski kõige

harilikum ning iildisem, et osa püütakse mõista ja kuju luua intuitsiooni kaudu. Teksti piirides saadakse ettekujutus kujust ja seesmise äratundmise järgi taotellakse seda otsegu instinktiivselt anda edasi.

Vähem vahest oma kuju hingelise ehituse uurimises kui oma mängu ettekujutamises ning korraldamises tarvitavad näitlejad intellektuaalset analüüsi. Ometi on karakterianalüüsil võrratu tähtsus tüübi tunnetamises. Intuitsioon jääb kindlasti kujuloomise lätteks ning põhjaks, ta kasvab aga üha seda mõõda, mida rohkem teadlike eriteludega nähakse osa läbi.

On mitmeid õpetusi karakterist. Kõik need liiguvad tavalisest kirjeldavas pinnas. Deskriptiivne ja eksperimentaalne psühholoogia võivad anda näiteks suurepärase pildi hingelise mehhanismi protsesside pisimaistki värinaist. Seesugused teadused ei aita palju indiviidi, inimese kui terviku, elava inimese kannatuste ja rõõmude mõistmiseks. Võime uurida peensusteni nutva inimese pisarnäarmete protsesse, ta hinge- liigutuse avaldusi, kuid see ei seleta veel, mis mõte on nutul, kas on ehtsad või on „krokodilli“-pisarad.

Erisugune inimhingele liginemise vaatesuund on psühhoanalüüs oma moodsa võsu individuaalpsühholoogiaga. Nende ümber on keerutatud palju tolmu ja praegusel hetkel minnakse neist kui omasugusest fanatismist üle pisikesse muigega. Kuid on vaidlematu tõsiasi, et inimhinge sügavikesse ei ole miski heitnud rohkem valgust kui analüütilised vaatesuunad, seda peab tunnista igauks, kes on võtnud vaevaks asja

NIKOLAI SUURSÖÖT

Märkis neil päevil oma 10-aastase lavategevuse juubelit Estonias.

tuumast saada aru. Need voolud ei kirjelda, vaid seletavad inimhinge. Ja nad seletavad lihtsalt ning süstemaatselt seda, mida miski muu ei seleta.

Inimese karakteri, kirjanduskuju või lavatüübi tunnetamisel on individuaalpsühholoogiline analüüs põhilise tähtsusega. Meie tavaline selletaoline pinnalsiblimine jääb suletuks ringiks, kui me ei oska vaadata oma allteadvuse varjatud staapi.

See vaateviis päästab kõigepealt juhuslikkusest. Miski, ükski mõtteke, liigutus, toiming, ei ole hingeelus juhuslik, kõik on teleoloogiline, plaanikindel, teenib oma sihti, inimese eluplaani, teab individuaalpsühholoogia. Ja kausaal-finaalne (põhjusslik-otstarbeline) vaatlemisviis teatud elu-aksioomide alusel annab võtme muukimiseks ja toob valgele meie tõelised palged meie elu suurel maskeraadil.

Need aksioomid on: inimelu on teatud ülesannete ületamine, inimese suund enese väärtuse tõstmine; julguse hulgast oleneb, kas isik suundub ülesannete täitmisele või põgeneb neist üleoleku näokatte all. Esimesel puhul sünnib reaalne ületamine, loomulik elu, töö, produkt; põgenemise puhul neuroos, üleoleku fiktsioon, paiste. Kes kardab abieluülesandeid, põgeneb platoonikasse, halvemal juhul perversioonide kaitseesse; kel pole julgust teha tööd, kaitseb end selle eest ning on sellest üle filosoofiaga: kõik on tühi töö ja vaimunärimine, halvemal juhul esile kutsutud hingelise või orgaanilise häiretakistusega. Lapsena on valitud suund tõelisusse või paistesse, kuid teataval määral liigume me kõik nii ühes

kui teiseski pinnas, petame end, kartes oma mina tõelistele piiridele vaadata silma, säralise eneseastuse fiktsioonidega. Kuidas keegi lahendab eluülesandeid — töö, ühiskonna, armastuse probleeme — on iga inimese individuaalne elustiil, üldiselt öeldes ka karakter.

Siin ei saa tuua paari reaga individuaalpsühholoogia praktilisest elust avastunud tõdesid ega olegi selleks aeg ja koht. On tarviline vaid juhtida sellele tähelepanu, kui võrd nende mõistmine avardab meie inimesemõistmist. Mõistame siis, et nii mõnigi märter, kelle pärast valatakse pisaraid, selleks tikubki tuleriidale, et temale valataks pisaraid, et hingelisim platoonik on vaid naistearg ja kõiki ründav imeteldud don Juan-argpüks, kelle mehekindlusetus vajab ikka uusi ja uusi võite ning tunnustusi.

Näitlejale avanevad avarad perspektiivid, kui ta oskab kõigepealt iseend tõeliselt läbi näha, oskab läbi näha kirjanikku ja teose kuju. Kuivõrd teadlikumalt võib mängida mõnd Shylock'i või Peer Gynti, kui on leitud nende allteadvuslik elu juhtjoon, nende lapsepõlve-eksitused enese ja elu hindamisel, mida nad kogu elu nüüd kordavad. Kuidas nõuda aga näitlejalt loomingulist andmist, kui ta seisab hullude keisri Peer Gynti kui tajutamatu mõistatuse ees? Kogemus, et kõik on inimese teos ning sõnas plaanikindel, õpetab näitlejat mitte ihtki repliiki, lausekestki võtma juhuslikult, vaid antud karakteri elustiilis. Ja see saab kergeks, kui näitleja on taibanud tüübi eluplaani, milles kõik liigub. Kui näiteks

Teatrikiri Helsingist

Otto Al. Antifa

Viimaks ometi saan nii kaugele, et kat- sun täita „Teatri“ soovi ja kirjutan mõne episoodi meie viimase aja teatrielust. Al- gan kohe viimase, suurt sensatsiooni ärata- nud uudisega: Ritva Arot ei ole meil Hel- singis enam! Igatahes ei saa meie näha teda sel kevadel ooperilaval, kus ta oma võluva kunstiga on võitnud nii palju sõpru ja austajaid.

Viimaseil nädalail panid opereti-armas- tajaad tähele, et Soome Ooper kuulutas kord korra järele „Ruhtinatar Jadja“ külalisena Elli Ranta Turu linna rootsi teatrist. Mui- dugi oli kena vaadata ka pr. Ranta laval ja kuulda ta ilusat, tehniliselt küpset lau- lu, aga Ritva on ikka Ritva ja tema ära- olek äratas muret teatrisõprade peres. Räägiti: ta olevat haigestunud ja tulevat varsti tagasi. Aga siis hakati sosistama üht ja teist ja ühel päeval „päris kindel“ kuulujutt teatas, et Ritva olevat prauhti- sõitnud Turgu, oma kolonelist mehe juure, ega tulevatki enam tagasi. Ja siis võidi ühel hommikul lugeda ajalehes Ritva-usut- lus, mis andis asjale täie selguse.

Enne kui jatkan, on vaja märkida, et meie ooperi juhatus tegi toona otsuse lik- videerida tuleval hooajal meie ooperis ope- rett ja ballett. Need kunstiharud takista- vat — nii seletati — ooperi majanduslikku ja kunstilist arengut. Ooperi juhatus oli seega sootuks teisel arvamisel kui teatri- rahvas üldse, ja ooperi juhatuse seletus äratas palju vastuväiteid. Kogu asi on hetkel suurimaks sensatsiooniks Helsingi seltskonna kokkupuutumistel. Samal ajal kadus Ritva Aro nimi ooperi kuulutustest ja plakaatidelt.

A propos, too Ritva-usutlus. Parem katsun seda tõlkida sõna-sõnalt. Usuteleja helistab Heikkilä kasarmule Turgu:

„Kas juhatuse otsus tuli teile üllatu- sena?“

„Jah! Esmaspäeva hommikul lugesin seda ajalehes. Ja ma pean otsekoheselt üt- lema, et see haavas mind kibedasti, et meid,

kes oleme annud ooperi kassale sedavõrd palju raha, et oli võimalik mängida ka kõrgekunstilisi oopereid, tembeldatakse nüüd avalikult niisugusteks olevusteks, kes häiri- rivad asutuse kunstilist tööd. Mis siis ar- vatakse nende ooperijõudude kohta, kes on mänginud kaasa operettides? Kas nemad on ka muutunud ebakunstilisteks ja häiri- vaiks veidi kergema muusika tempos? Oleme ju kõik teinud, mis vähegi võimalik, ühise edu pärast. Ja see ei olnud mitte kerget mänglemist. Küll mina arvan, et publik mõistab minu tundeid...“

Siis jutustab pr. Aro, et ta külastab Tallinna maikuus ja annab kaks kontserti Kopenhaagenis augustikuus ning mängib jälle Tallinnas septembrikuus — laulab „Löbusas leses“ ja „Toscas“. Aga Helsingi tema ei tule, vähemalt mitte sel ke- vadel...

Nii et kui meile, soomlastele, nüüd tek- kib rinda igatsus oma armsa Ritva järele, siis peame Tallinna sõitma, et teda näha- kuulda. Vana ladina sõna ütleb: habent sua fata libelli. On olemas suur häda- oht, et suur maailm võtab meie Ritva oma kaissu ja ta läheb meie kaotsi. Kahju!

*

Muidu läheb meie teatrielu harilikkes roobastes. Midagi silmapaistvat ei juhtu. Suuremaks sündmuseks oli siiski Made- toja uue ooperi „Juha“ lavale tulek. Seda uudist oodati suurima põnevusega, arves- tades suurt edu, mis sai osaks tema eel- misele ooperile „Pohjalaisia“. Otsekohe- selt ütelda oli „Juha“ väike pettumus. Muusika-inimesed hindavad küll muusika- lise külje ka „Juhas“ väga kõrgele ja sel- les mõttes on seal vastuvaieldmata palju, mis annab häirimatut naudingut. Aga suure publiku jaoks on ooper kahtlemata liiga intiimne ja liiga vähese tegevustikuga. Inimestel on ju alati oma eelarvamised, oli meeles „Pohjalaisia“ ja oodati „Juhast“ ka midagi sarnast. „Juhal“ on siiski suured muusikalised väärtused, mis tõendavad he-

on mõistetud, et Siim Pungerjas on lapsest saadik õppinud end tundma alaväärsena naiste ees, et ta püsiv õnnetu armumus on allteadlikult ainult plaanikindel meetod, kuidas põlise vanapoisina kaitsta end kõigi naiste eest, siis ei kujutata Siimus mitte ai- nult sügavatundelise õnnetu armastaja ase- mel naiseara mehe traagikat, vaid iga pa- radoks selle „märter-sangari“ suust saab vastavasihilise nüansi.

Põhjaliku analüüsi järele pole näitlejal

pihu peal mitte ainult tekstis antud kuju, vaid ta oskab kujutada oma tegelast igasu- guses võimalikus olukorras, suhtes ja ene- seavalduses. Ja sellane oma osa ja vastas- tegelaste täielikum läbinägemine soodustab tähtsalt kujju sisseelamist. Omastatud tun- netuste põhjal loob intuitsioon iseenesest ilma mingi kobava aimamise või pingutatud kunstlikkuseeta voolava, elava inimese kõi- gi selle vaatlejaile mõjukaimate karakter- like pisiisearaldustega. (Järgneb.)

lilooja Madetoja suurt andekust ja annavad häid lootusi, et ta oma viimase sõna veel ei öelnudki.

*

Kansallisteatteri mängib suure, raugetu eduga O'Neill'i komöödiat „Oi, nooruus!“ (Ah, Wilderness!). Suurejooneliste, raskete tragöödiate autor on korrraks läinud uuele alale — igatahes meil mitte tuntud alale — ja kirjutanud komöödiat, millega tutvumine toob vaatlejale vaid puhast rõõmu ja segamatut kunstilist naudingut. Eriti kui mäng on nii hästi õnnestunud nagu meie rahvusteatris. Ei ole vaja nimetada erisade mängijaid, kõik täidavad oma ülesandeid suurima osavusega ja andumusega. Ei ole sugugi imestada, et see tükk on igal pool leidnud hea vastuvõtu, ja teost võib soovitada igale teatrile. See näidend kuulub õieti sama liiki kui Pagnoli kuulsad sadamakomöödiad, ehkki mängib hoopis teises miljöös ja teisel aastasajal. Sellest hoolimata me tunneme seal iseenast ja oma aega nii teravalt ja nii suure armastusega kirjeldatuna, et me peame alistuma autorile vastuvaidlemata.

*

Helsingi Kansanteatteri kogu selle hooaja kava on püsinud madalal ja kunstiliselt vähepakkuval tasemel. Uus juhatus ei ole

esitanud midagi tähelepanavat, välja arvatud Kalevala-juubeliks lavale toodud „Lemmin poika“ näidendi dekoratsioon, mida peab pidama õnnestunuks. Lavastus oli tehtud kunstnik U. Eskola kavandite järel. Mäng oli ka kaunis vastuvõetav, publiku poolehoidu tükk siiski ei leidnud. Seda mängiti ainult mõni kord tühjadele saalidele. On väga karta, et teatri alatine tormijooks operetile kangutab draamateatri publikut eemale. On juba mitu korda meil nähtud, et kui dramateater hakkab liiga palju operette armastama, kaob publiku armastus teatri vastu.

*

Suure reede eelmisel päeval on meil jälle „teatteripäivät“ — teatritegelaste traditsiooniline kokkutulemine Helsingi. Seekord jälle korrraks Soome Näitekirjanike Liit keeldus päevast osa võtmast. Põhjusiks on seekord asjaolu, et korraldav toimikond ja Pori Linnateater läksid riidu teatripäeval etendatava näidendi suhtes. Kõnesolev näidend oli soome originaal ja näitekirjanikud tundsid ennast haavunuina selle sõnavahetuse tõttu, mis sündis ajalehes näidendi autori ja toimkonna sekretäri vahel. Asi on aga liig pikk, et võiksime seda seekord põhjalikumalt kirjeldada.

Helsingis, 26. märtsil 1935.

Näitlejate kodu

Suure huviga lugesin „Teatri“ veebruari-numbris artiklit, kus on võetud arutusele puhkekodu rajamine Eesti teatritegelasile. Kas julgeb välismaalane ka end segada asjasse?

Arvan, et teil Eestis, nagu meil Soomeski, on saadud veidi halvad kogemused, mis puutub puhkekodudesse. Vähemalt meil Soomes seisab ajalehemeeste puhkekodu tühjana — ajalehemeest ja vaid suure reklaamiga on võimalus sinna meelitada suvitajaid. Inimesed nagu pistavad kohe sõrad sirgeks, kui räägitakse omal ajal suure ja rõõmsa kõmuga püstitatud puhkekodust. Mina oma poolt kardan, et näitlejate peres on asi sama. Niikaua nimelt, kui puhkekodud on vanamoodsed pansionitaolised, suurte hoonetega, kust siis üksikud toad välja üüritakse.

Ideaalseimat puhkekodu ma kujutan enesele sedaviisi:

Peahoones asuvad vaid nonda-ütelda ühised ruumid, suur ühine söögisaal köögi, raamatukogu ja teised selletaolised ruumid, büroo, majapidaja ja teenijate elamud jne.

„Puhkajate“ jaoks aga ehitatakse kaunisse metsa, mere või järve kaldale väikesed suvilad, igäihel oma väike aiake puude ja pöösastega ja võimalustega kasvatada lilli, puuvilja või muid aiasaadusi talveks. Kui mõni „puhkaja“ ei soovi aeda tarvitada oma kasuks, las' aed jääb looduse hooleks. Suvilad võiksid olla kergema ja odavama ehitusega, ainult suve jaoks, kaks või kolm tuba igäihes. Sel kombel moodustuks koguni mitte üks puhkekodu, vaid kunstnike küla või linn, kus linnaelanikel oleks rohkem omaette vabadust kui ühises suures pansionihoones, kus väga kergesti üksteist tülitatakse. Mõned vallalised, kes saavad hästi läbi, võiksid suvilais ka koos elada.

Ja kui keegi vanaduse tõttu pensionile jäänud kunstnik soovib sinna alatiselt jääda elama, siis seatagu talle korda mõni väike suvila, et seal võib ka talvel elada. Tema võib siis kas või oma majapidamise sisse seada või elada ikkagi täispansionis ja käia söömas-joomas ühises söögisaalis. — Kõik, mis vähegi võimalik, andku suvila-linna oma põllu-, karja- ja metsamajandus.

Ring on sufetud...

22. märtsil k. a. suri grippi kuulus näitleja Aleksander Moissi. Enne ta põletamist asetas Albert Bassermann Moissile sõrme Ifflandi-sõrmuse.

*

Enam kui 100 a. on Ifflandi-sõrmus, mis kujutas rauda lõigatud teemantidega ümbritsetud Ifflandi portreed, kaunistanud kuulsaimate saksa näitlejate kätt, vastavalt kuulsale, 1814. a. surnud, saksa näitleja August Wilhelm Iffland'i soovile. Oma testamendis ütles Iffland, et sõrmus peab antama edasi parimale saksa näitlejale, ja ta ise pärandas sõrmuse Ludwig Devrient'ile, kes selle omakorda andis edasi Emil Dev-

rient'ile. Järgmine sõrmusekandja oli Theodor Döring. — Enne Bassermann'i kandis sõrmust Fr. Haase, maailmakuulus koomik ja karakterosade mängija. Haase määras sõrmuse kandjaks Bassermann'i ja viimane kandis sõrmust alates 1911. aastast. Sõrmuse asetamisega Aleksander Moissi sõrme lõpetati tegelikult kuulsate Ifflandi-sõrmuse kandjate rida.

Bassermann, kes viimaseil aastail Moissiga palju koos töötas, tahtis sõrmuse andmisega viimasele kriipsutada alla liig vara surnud näitleja suurt unustamatut annet.

*

Nagu Berliinist teatatakse, teeb „Lokal-anzeiger“ Bassermannile etteheiteid, et see sõrmuse andis Moissile, ja näeb selles Saksamaa vastu juhitud žesti: Bassermann olevat sellega otsekohe saksa kolleegadele lõõnud näkku.

Kuulus näitleja vastab sellele järgmist: „Tõsiasi, et ma Ifflandi-sõrmuse, mille ma omal ajal Friedrich Haase'lt vastu võtsin, andsin edasi surnud Moissile, ei kannu mingisugust poliitilist kõrvalmaiku, sest kui kunstnik olen alati poliitikast hoidunud. Kui tehakse mulle etteheiteid Berliinist, siis võiksid ka Austria ja Viini kolleegad endid tunda solvatuina, sest sõrmuse andmisega surnud Moissile jäävad Viini kolleegad samuti sõrmusest ilma.

Tegelikult pärandasin sõrmuse sellepärast Moissile, et tundsin sügavat austust selle kunstniku geniaalse ande vastu. Teist põhjust, et ma sõrmust ei jätnud elavaile, võiks vahest otsida sellest, et kolm minu arvates kõige väärikamat pärijat — Alexander Girardi, Max Pallenberg ja Aleksander Moissi — traagiliste juhtumite tõttu surid keset intensiivseimat loomingut.“

Flora Aestonica

„Teatri“ detsembri-numbris tõime oma lugejaile katkendeid õndsast fra Bertinuse notatsioonest tema kuulsusrikkast ekspeditsioonist contra paganos Aestide maale ja sealt leitud ühenedest. Meie kaastöölisel õnnestus jätkata fra Bertinuse käsikirja (mis teatavasti on kirjutatud klassikalises ladina keeles) tõlkimist maakeele, ehkki klümaatiliste tingimuste tõttu on ajahammas fra Bertinuse käsikirja tublisti purenud ja see on muutunud kohati raskelt loetavaks. Kuäd meie auväärsele kaastöölisel on rõõmustavalt jätkunud püsivust üriku kallal töötamiseks ja meie ühime lugejaskonna sooviga, et ta sama armastusega ja asjatundlikkusega jätkaks oma tööd.

TOIMETUS.

II.

Aloe officinalis (aestide keeles: arsti-aaloe). Lihav, lopsakas taim; aestidel tarvitusel rahvaravimina mälu kinnitamiseks.

Antsea rivularis (= „jõeantsed“). Jässakas kääbuspöösas. „Niiskust“ armastav, mahlakas taim, kes kuivust eialli. Kuival ajajärgul tõmbub kokku ja „kerib“ sinna, kus on niiskem. Endeemiline taim, s. t. esineb ainult Aestias.

Casižypresius elongatus (= pikk c.). Nõtke taim, sarnane pilliroole, mida tuultest kõigutatakse. Aestide juures tarvitata armuohvrite toomiseks, mida toimetatakse rituaalse muusika ja tantsu saatel.

Grandisoetius excelsior (= kõrge g.). Suur okslik puu. Peale tarbepuuna tarvitamise on aestide naissool nõidustaimena lugupeetav. Tast valmistavad pärismaalased uimastavat jooki — „pürtsu“. Kuulub Bohemiaceae sugukonda.

Idaloavia rarissima (= haruldasm i.). Kuulub aestide floora harulduste hulka. Huvitav, et aestide botaanikud olid selle taime määramisega kaua hädas, seni kui võõrasmaade teadlased teda kirjeldasid ja leidsid talle õige koha süsteemis. Moodustab aestide väliskaubanduses kalli vahetuskauba.

Karmlenzia robusta (= tugev k.). Jässakas pöösas, kel on välist sarnasust Euroopas kasvava puuliigiga — *Cortneria grandis*'ega. Põledes praksub ja pilub sädemeid. Kuulub Bohemiaceae sugukonda.

Kesselmannia baltica (= balti k.) ehk *Sassotetzovia lunaeforme* (= kuu-taoline s.). Nõidustaim aestidel; kõik, kes satuvad ta lähedusse, hakkavad põhjusega muhelema; seepärast aestide nõidade ellik arstide poolt tarvitata arstimina raske-meelsuse ellik malinconia vastu. Aestide vanemate „mõtete vahetamise“ juures harva puuduv vahend. Kuulub Bohemiaceae sugukonda.

Konstintantina virosa (= mürkk.). Sisaldab rohkel määral alkaloidi ellik mürki — „tenoriumi“, mispärast on soovitatav eriline ettevaatus ümberkäimises selle taimega. Soovitatav on eriti lapsi hoida eemale ja taime ennast mitte kasvatada aedades. Aestide rahvameditsiinis ellik ravimiskunstis vahend halva tuju vastu.

Laurus bohemicus (= mustlas-l.). Suguluses meie Euroopas levinud *Laurus nobilis*'ega (suursugune loorber). Taim ise on vähenõudlik asukoha valiku suhtes ja ti-

kub sageli sinna, kuhu ei peaks, arvesse võttes ta kõrget asukohta süsteemis. Tema järgi on nimetatud terve sugukond Bohemiaceae.

Liinaea paradisiaca (= para-diisi l.) ehk *L. pseudofennica* (= ebasoome l.). Uhke, laia võraga suur puu, mis annab rohkesti varju ja kaitset. Levik ulatub Fenniani, kuid õige kodumaa on siiski Aestia. Kuulub Bohemiaceae sugukonda.

Lippius voertsjaerviensis (= võrtsjärve-l.). Vesitaim, mida eriti armastavad mõned kalaliigid, nagu „ookuni-kalad“.

Lylasneria energica (= energiline l.). Kaunis ilutaim, mis aestidel on tarvitusel ka nõidusrohuna: kaotab unise oleku. Sisaldab endas kofeiini taolist mürki — lylasneriumi.

Martaparikaea ernavillmeriaeforme (= ernavillmeritaoline m.). Botaanik Bernarduse poolt nii pikatoimeliselt ristitud; tõeliselt nõtke, kaunis taim. Mesitaim.

Mizzimoelleria rotundata (= ümarik m.) ehk *Tootzia verum* (= ehtne t.). Endeemiline liik, s. t. ainult aestide maale omane taim. Ravitaim, mis haruldast hästi mõjub närvidele: rahustavalt erutatuile, vitsutavalt lõtvadele. Viimasel ajal ametliku farmakopöa poolt arstimina hüljatud, mida aga tuleb kahetseda, sest et arstim on ülihea, pealegi omamaa saadus, mille eest ei ole vaja kulutada valuutat.

Rosa arvensis (= põld-roos). Okkiline pöösas; aestidel tarvitusel elusaadades kiskjate vastu.

Rungarderia tenella (= õim r.). Hell varjutaim, mis vajab tugevat kaitset; ereda päikese kätte sattudes närbub kiiresti.

Toenopa aurita (= kõrv-t.). Aestide tarbepuuna rohkesti tarvitusel, samuti nagu araablasil datlipalm. Aestide vanasõna ütleb: „Halb on perenaine, kes ei oska valmistada toenopast 100 toitult!“

Viisimannia glomerata (= kerajas v.). Ilupöösas. Sisaldab ka küll mürki „tenoriumi“, kuid parajal määral, mispärast ei ole nii hädaohtlik ja kõl bab istutamiseks aedadesse.

Voelmannia ventricosa (= punsunud v.). Aestide mütooloogias korra ja seaduse sümbol; kuid, nagu paljud andmed mütooloogiast, ei ole millegi asjalikuga põhjendatud. Kiire kasvuga puu, kuid sageli südamest pehkinud, kestvateks ehitusteks see-ga kõl bmatu.

Mõtteid Paul Sepp'a teatrikunsti stuudio õpilasõhtu puhul

Leo Soonberg

Igal kunstialal on oma alfabeet, oma grammatika, mida sel alal tegutsev kunstnik peab tundma, kui ta tahab anda parimat. See grammatika on näitekunstis üsna keeruline, siin on terve rida reegleid ja võtteid, milliste tundmine on näitlemis- oskuse conditio sine qua non. Seepärast on kõigilt näitlejailt nende reeglite tundmine nõutav, ja siin leiab endale õigustuse teatrikunsti stuudio.

Nii siis on teatrikunsti stuudio peamiseks ülesandeks tulevasile näitlejaile anda algteadmisi lava väljendusabinõude kohta, ja selle järele, kui võrd hästi ja otstarbekalt need teadmised on antud, otsustame selle stuudio töö üle. Tõsi, näitlemises on tähtis koht ka elamusel, kuid selle intensiivsus ja väljakujunemine on ikkagi rohkem sõltuv õpilase talendist kui õpetaja võimeist. Esi- mene nõudmine on siiski, et õpilane oma võimalikku elamust oskaks väljendada, et tal oleks pagas miimilistest oskustest sõna laiemas mõttes.

Paul Sepp'a teatrikunsti stuudio õpilasõhtust jäi küll mulje, et siin töötatakse ning osatakse töötada. Tulemused on käega kat-

sutavad, eriti kui võrdleme esimese ja teise klassi õpilaste esinemist. Esimeste juures oli veel igati tunda teatavat diletantlikkust, kõige šabloonsemate tunnete väljendamisel ei leitud igakord õiget väljendust. Teised olid aga siin juba täiesti kindlad. Lavakunsti abc vastu eksimisi ei tulnud neil enam peaaegu sugugi ette. Võib ütelda, et teise klassi õpilased olid juba asunud oma loom- ingule. Ja missugust paremat tunnustust stuudio tööle soovite veel saada?

Mis puutub õpilasisse, siis näib siin peituvat mõnigi talent. Muidugi on ju praegune otsustus õpilaste ande üle varajane, liiati kui esinemist vaid kord oled näinud. Ometi võib märkida, et nii mõnegi õpilase juures võis märgata üsna õiget käsitlust, õiget osast arusaamist. Üsna suurt elamuse annust nägime näiteks „Libahundi“ katkendis Tiina osa tõlgitseja juures, ka „Marika's“ Ella osa tõlgitseja näis oma ülesannet olevat põhjalikult mõistnud.

Igatahes õpilasõhtust jäi mulje, et Paul Sepp'a teatrikunsti stuudio meie teatrikul- tuuri arengule annab hinnatavat lisa.

PAUL SEPP'a teatrikunsti stuudio õpilased

Näitejuhi ABC

Paul Sepp

4.

NÄITEJUHT, TEATER JA NÄITLEJASKOND.

Näitejuht on ühtlasi ka teatri kunstiline juht. Tema isikust, kunstimeelest ja töömoodist oleneb teatri kunstiline ilme.

Suurtes teatrites on mitu näitejuhtilavastajat, kuid kogu teatrile avaldab oma mõju siiski üks neist, n. n. peanäitejuht. Kõik teised näitejuhid painutavad end teatri üldisele kunstilisele ilmele, mida annab teatrile peanäitejuht.

Nagu selgitasime varem, asetub näitejuht kui kunstnik näitekunstis kas autori ja näitleja vahele või näitleja ja publiku vahele, ning seepärast on ka ta looming tihedamas ühenduses näitleja võimetega. Näitetrupp on see savi, millest voolib näitejuht oma individuaalse loomingu — lavastuse, kuna mudeliks talle on autor.

Iga näitejuhi peamiseks mureks on teatri kunstilise pere distsiplineerimine ja oskus käsutada näitlejate kollektiivi.

Autoriteetsus kutsesokuses, tasakaalukas iseloom ja tugev juhi käsi on need omadused, mis tagavad näitejuhile rahuliku ja tulemusrikka koostöö näitetrupiga.

Näitetrupi sisemine rahu ja meeleolu on igas teatris, ja veel rohkem maateatris, väga tähtis. Mitte iga näitejuhi korraldus ei leia heakskiitmist näitlejaskonnas (näiteks osade jaotuse puhul), nii mõnigi kollektiivi liige muutub passiivseks, apaatses üldise töö vastu, sest tema arvates on talle tehtud ülekohut.

Et tasakaalustada teatri kollektiivi, peab näitejuht olema teravalt valvel ning näitetrupis tekkinud tööd takistavad meeleolud ja käärinised likvideerima kindla käega.

Näitejuht olgu ta autoriteet kui suur tahes, ei tohi hetkekski unustada, et iga näitleja, samuti ka asjaarmastaja, on väga tundeline oma isiklike võimete suhtes.

Kõigest sellest selgub, et teatri juhi — näitejuhi — esimene ülesanne on võita endale kindel positsioon teatri kollektiivis. Kuna kutselises teatris näitejuhi ja näitlejaskonna vahel on ette määratud tege-laskonna lepinguis ja kodukorras, maateatris, asjaarmastajate kollektiivis aga näitejuht ise määrab selle, siis on loomulik, et näitejuhi ja asjaarmastajate kontaktist sõltub kogu maateatri tugevus.

5.

TÜKI, REPERTUAARI VALIK.

Repertuaari küsimus on igale teatrile suureks mureks. Mängukava, repertuaari,

koostamine on kunstilise juhi, peanäitejuhi, tähtsaimaid ülesandeid, mille juures on tarvis tõelist teatri instinkti.

Milles seisab tüki valiku raskus? Mida peab teater ja näitejuht arvestama, võttes lavastamisele tüki?

Kõigepealt, et see oleks kunstipärane lavateos. Kunstipärase teose ainuke mõõdupuu oleks ta emotsionaalne väärtus, s. o. ta peab mõjuma inimese hingele erutavalt, haaravalt, liigutavalt ning rahuldavalt.

Mida laiematele hulkadele avaldab oma mõju kunstiteos, seda täiuslikum ning väärtuslikum on ta kunstipärasus. Tõeline kunstiteos võib haarata, kaasa kiskuda igaüht, kel ei puudu tundlikkus, vaatamata ta haridusele ja teadmisele.

Molière, kes kirjutas oma lavateosed piiratud ringile parimast seltskonnast, luges käsikirjad ette kõige enne oma köögitüdrukule, ja ainult sel juhul tõi ta nad lavale parandusteta, kui nad talle otsekohe meeldisid. Tõelise kunstiteose jaoks ei ole ei rahvast, ei sotsiaalset seisust, ei ole ka aja-järku. Sellele on parimaks tõenduseks Sophokles, Shakespeare ja Molière.

Muidugi on olemas lavateoseid, mis nõuavad kõrget intelligentsi, suurt kultuuri, kuid rahvateatri repertuaar peab erinema sellest kergesti-seeditavusega ning meeldivusega, s. o. tüki kompositsiooni lihtsuse ja värvide küllusega.

On endastmõistetav, et näitejuht tüki valikul peab arvestama ka seda, kas tükk on temale endale sobiv, kas see vastab tema võimeile ning ta loomingu ilmele.

Kui on arvestatud ülaltoodud kaalutlusi, peab näitejuht pidama silmas ka neid tehnilisi võimalusi, mida teater suudab pak-kuda valitava tüki lavastamiseks. Kuid olgu need tehnilised raskused kuitahes suured, peamine raskus lasub siiski osade jaotusel.

Valides teatri jaoks kohast tükki näitejuht esmajoones kalkuleerib, kas teatri näitetrupp suudab tükkis ettenähtud ülesandeid täita, kas teatri kollektiivis on vastavaid näitlejaid peategelasiks. See on minu arvates kardinaalseim küsimus, milles näitejuht ei tohiks minna kompromissile.

Me teame, et nii mõnigi tükk on laval kukkunud läbi seepärast, et see käis üle jõe teatri näiteseltskonnale. Selles patustavaid isegi kutselised teatrid, valides tüki mängukavasse, pannes sellele suuri lootusi kui tõmbetükile, arvestamata seda, et trupis puuduvad kohased näitlejad. Kogemused

näitavad, et läbi löövad vaid need „tõmbetüki“, milles osad hästi „istuvad“.

Võib saada üle lavatehnilisest raskusist, kuid ei või võtta mängukavasse „Hamleti“, kui ei ole näitetrupis sellele osale oma võimeilt vastavat näitlejat.

On tüki lavaletoomise otstarve ja võimalused kõigiti kaaluteldud ja kalkuleeritud, võib näitejuht teha teatrile ettepaneku tükk võtta mängukavasse.

Hooaja mängukava koostamisel peab näitejuht pidama silmas ka näiteseltskonna huve.

Iga näitleja loomulikult igatseb head osa ja tahab mängida rohkem, ta loomingupotents otsib väljendusvõimalusi, millised on niikuinii piiratud juba näitekunsti iseloomuga. Seepärast on näitlejale töötada olek suurimaks traagikaks. Säärase näitleja anne pikapeale kustub ning publik võõrdub temast.

Näitejuht, koostades mängukava, peab tundma oma näiteseltskonna võimeid ning nende kohaselt rakendama kõik näitlejad tõesse.

Iga teatri juures on noori, algajaid, kes unistavad katsetada oma võimeid mõne suurema ülesande juures, — ka neid tuleb näitejuhil pidada silmas.

Maateatri näitejuhil, kus teatri kollektiiv on moodustatud ainult asjaarmastajaist, on eriti tähtis osata kõiki tegelasi tööga rahuldada, kuna rahulolematused kollektiivis võivad saada kogu teatrile saatuslikuks.

Veel mõni sõna repertuaarist enesest.

Mängukava koostamisel, kunstipäraste teoste otsingul ei tohi minna äärmuseni. Ka kergesisulistel tükidel on oma vooresed, kui näitetrupp nendega kunstipäraselt saab hakkama. Sest kuigi meie teatripublik tuleb teatrisse mitte näitlejate mängu vaatama, nagu mujal, vaid tüki enese pärast, on lõppude-lõpuks näitlejate mäng see, mis teeb neile teatrietenduse nauditavaks kunstiteoseks. On ju vana tõde, et võib nõrgast tükist teha hea etenduse ja hea tüki halva ettekandega matta maha.

On endastmõistetav, et repertuaari valikul tuleb eelistada algupärast näitekirjandust. (Järgneb.)

Pühapäeval, 17. märtsil, pühitses Võru „Kandle“ teatri näitleja AUGUST TAMMISAAR oma 10-aastase lavategevuse juubelit. Juubilar esines A. Särev-O. Lutsu „Tagahoovis“ kingsepp Kaprali osas.

A. Tammisaar on tüsedaimaid „Kandle“ teatri jõude, kes karakterosades on andnud mõnegi hea kuju.

Juubeli puhul sai A. Tammisaar rohkete õnnesoovide ja kingituste osaliseks.

Pildil: „Tagahoovis“ Võru „Kandles“ E. Bergmanni lavastusel ja juubilar A. Tammisaar.

Braktifisi nõuandeid näojumestamiseks

Hugo Laur

Lava grimm (näojumestus) osutub abis-tavaks kunstialaks, mille abil näitleja võib muuta oma näoilmet vastavalt osale, mida ta mängib. Grimmil abil suudab näitleja oma näo miimikas tuua esile osa iseloomus-tust ja seda fikseerida.

Grimm on arvestatud teatud kaugusele ja teatud valgustusele, s. o. näitleja üles-andeks on jumestada oma nägu nii, et see täidaks oma ülesande publiku juures tea-tud kaugusel.

On jumestamiseks sobivaid ja ebasobi-vaid nägusid. Tähtis on, et nägu omaks proportsioonid, mis lubavad jumestamisel end muuta.

Kunstipärane mulje jumestamisel saa-vutatakse otstarbeka jumestamise kohanda-misel miimikaga. Oskus kohandada oma miimikat jumestamisega ja jumestamist miimikaga on tähtsaimaks ülesandeks laval. Seepärast tuleb vältida liigset värvide tar-vitamist.

Näojumestamine teostugu võimalikult vähese värvide tarvitamisega. Liialt vöö-batud mask vaid takistab miimikat, aga ei aita teda, mis on ometi jumestamise pea-ülesanne.

Miimikas on alus jumestamiseks, tema abil saavutatakse õige jumestus.

Ei ole alati vajaline saavutada detaile, mis pole tihti nähtavad publikule, aitab vaid mõnest iseloomustavast joonest oma ülesande täitmiseks. Ka ei tohi grimm olla liiga kahvatu: teatud kaugusel on ta vae-valt nähtav ja nägu näib elutuna. Grimm ei tohi olla ka liiga terav, sest liigne tera-vus rikub ettekande mulje. Hea grimm saavutatakse hoolsa ja puhta jumestami-sega ja oma näolihaste tundmisega, ja ta peab vastama näitlejalt kujuteldud tüübile. Sellele jõutakse siis, kui jumestamine on kooskõlas miimilise osaõppimisega. Siis õige kujutatav nägu areneb ise tahtmatult osa tekstist. Näitlejast enesest, ta tunde-meelest ja tähelepanelikkusest onoleb palju. Huvitavaid tüüpe elus võib kohata ja tähe-le panna alati. Ja lõpuks on materjali küllu-ses, et kasutada ühelt tüübilt üht ja teiselt tüübilt teist — vajalist.

*

Näojumestuskunst võimaldab kunstliku lavavalgustuse juures kahvatule inimnäole anda sama värvide mõju, mis esineb päe-va valgusel.

Enne kui asuda jumestamisele, pandagu lauale valge paber või linake, millele aseta-takse jumestustarbed. Seda puhtuse mõttes.

Jumestamiseks soodsaim valgustus on

elekt. Ja peetagu silmas, et valgus lan-geks jumestatavale näole kahelt poolt. Veel parem on, kui valgus langeb ka ülalt. Kui elektor puudub, tuleb leppida petrooleumi-või küünalvalgusega. Peegel, suurusega umbes 15×20 sm, asetatakse kahe lambi või küünla vahele.

Alguses hõõrutakse nägu rasvaollusega, palmiiniga või kakaovõiga, ka gold-creami või vaseliiniga. Siis kuivatatakse nägu ker-gesti puhta lapiga. Rasvase näonaha juu-res pole näo hõõrumine rasvaollusega va-jaline, eriti suvel, kus tegelased nii-kui-nii higistavad. Vastasel korral sulavad värvid näol ja kustub loodud tüübi ilme.

Maskide — maskiks nimetame näitleja jumestatud nägu — jumestamiseks tarvita-takse peamiselt kaheksat värvi. Need on: põhivärv nr. 2, põhivärv nr. 3, vana puna-ne, noor helepunane, pruun, hall, must ja valge. Nimetatud värvid koostavad hari-liku jumestamisvärvide komplekti. Peale nende on tarvitusel veel põhivärvid nr. nr. 1, 4, 5 ja 6 ja Lit. K.

Nr. 1 tarvitatakse harva — õige kahva-tuks põhitooniks.

Nr. 2 esineb noore naise — 20—25 a. — põhitoonina.

Nr. 3 — keskealise inimese ja ka ela-tunud naise põhitoon. Nr. 3 segatult vana punasega annab päikesest põlenud, vabas õhus töötava inimese näo põhivärvi, kui nr. 4 pole saadaval.

Nr. 4 annab päikesest põlenud näo põ-hitooni. Nr. nr. 5 ja 6 võimaldavad vana-ja raugea põhitooni. Lit. K. — kollakas näovärv. Seda võib tarvitada vana näo jaoks.

Enne teiste värvide, abivärvide, tarvi-tamisele võtmist kaetakse nägu osale vastava põhivärviga võimalikult ühetasa-selt ja siledalt. Selle juures peab panema tähele, et ka kael ja lõuaalune kaetaks sama värviga, muidu esineb jumestatud nägu ettevõõbatud maskina.

On põhivärv ühetasaselt laiali hõõrutud, võetakse tarvitusele teised — abivärvid, kujutatava tüübi kohaselt.

Vana punane on universaalvärv. Sellega varjundatakse silmaümbrus, saavutatakse meestüüpide põsepuna, värvitakse huuled. Kortsude ja joonte joonistamiseks võetakse vana punast ja halli segatult. Sama segu-ga saavutatakse lohud näos ja varjud.

Noor helepunane on vähem tarvitav. Sellega saavutatakse noore neiu põsepuna. Helepunased punktid silmanurgas anna-vad silmale elavust. Noore näo juures on

PAUL PINNA

Rolf Swedenhjelm seniori osas H. Bergmani komöödias „Nobeli auhind“.

soovitav ka kõrvalestad veidi katta noore punasega. Muidu aga helepunaseid huuli ja põski pole üldse olemas.

Pruuni värvi tarvitatakse heledama juuksekasvu juures silmakulmude ja ripsmete värvimiseks. Samuti sobib ta halli värvigi segatuna vanade inimeste maskidel põselohkude ja silmakoobaste jumestamiseks.

Hall värv on vajaline vanainimeste karaktermaskideks, eriti raugaeas. Muidu tuleb aga sellele lisavärvina võtta veidi vana punast. See oleneb muidugi kujutatava tüübi vanadusest: mida kõrgem vanadus, seda rohkem on ülekaalus hall värv. — Vajatakse läiketa ja aukuvajunud silma, siis ümbritsetagu silm halli värviga. Hall värv põse alumisel osal annab haiglase ja lohkuvajunud ilme. Laiad ninad saavad kitsamaks, kui neid kahelt poolt õrnalt kaetakse halli ja vana punase seguga, jättes heledamaks nina selja. — Vanainimeste silmakulmud värvitakse halli värviga.

Musta värvi tuleb käsitada ettevaatusega. Seda tarvitatakse tumeda juuksekasvu juures silmakulmude ja ripsmete värvimiseks, aga sedagi võimalikult tagasihoidlikult.

Valge värv kuulub mõne maski iseloomulise joone esiletõstmiseks. Valge joon ehk vari teise värvi kõrval tõstab selle rohkem välja. — Valge punkt vanainimese sisemisest silmanurgas on tarviline silma elutuse saavutamiseks. — Raukade silmakulmud ja ripsmed värvitakse valge värviga.

Kui jumestatud kujutatava osa jaoks on vajaline mask, puuderdatakse nagu kergelt riisipuudriga. Selleks tuleb tarvitada ainult riisipuudrit, sest rasvapuuder sulatab näol värvid. Puuderdamiseks tarvitatagu puudritopsu või puuvillatombukest, veel paremini jänesekäpakest.

Soonte joonistamiseks tuleb tarvitada n.-n. stampi, mis on kokku keeratud paberist või õhukesest nahast ja mille mõlemad otsad on teravad. Kui seda aga pole saadaval, siis võib selle lõigata ka paksust tallanahast pliiatsikujuliselt, mõlemaid otsi pikalt teritades. Sellele hakkab värv hästi külge ja see on näonahale vajalise pehmusega. Mõned tarvitavad selleks otstarbeks teritatud tulitikku, aga see on vilets vahend ega täida oma ülesannet.

Kleepimisainena tarvitatakse n.-n. mastiksist ja piirituslakki. Mastiks koosneb eestrist ja piiritusest. Habemed ja vurrud tehakse krepist, aga mitte villadest. Kreppi on saadaval igas värviniüansis. Ninade vormimiseks tarvitatakse saadaolevat ninakitti.

Pärast habeme ja vurrude kõrvaldamist hõõrutakse kleebitud koht bensiinis või põletispiirituses niisutatud lapiga ja siis kõrvaldatakse värv näolt vaseliiniga. Puhastatakse nagu kareda rätiga või ligniiniga ja puuderdatakse kergesti riisi- või rasvapuudriga. Värv näolt kõrvaldamiseks tarvitatakse ka sulatatud magedat searasva. Pärast jumestamist pole näo pesemine soovitatav. (Järgneb.)

Küfateatris

Kurumäe rahvamajas korraldati kevad-püha teisel päeval näitemänguõhtu. Enne seda oli külas maailmatu saginat. Tegelas-konda kuuluvad noored käisid laulu- ja mänguharjutusil. Kurumäe parimaid orkestrante — Kõpsu Kusta — pidi piduõhtul esinema metsasarve soologa ja ta puhus nüüd alalõpmata, nagu oleks tulemas sõda. Sainasselja Siimul tuli jälle näidendis mängida esmakordselt koomikut. Ta vehkles hommikust õhtuni peegli ees, tegi kohutavaid grimasse ja hirnus nii jubedalt, et külas tunti kartust poisi mõistuse pärast. Väljamäe peretütar Maie käis kambris seinast seina. Ta paristas piggi monoloog, tegi nutukisa ja kilas oigavalt: „Arno, sa purustasid mu hinge!“

Maie oli näidendis esimene naistege-lane ja tal tuli minna esmakordselt tulle tähtsaimas osas.

Väljamäe vana Ants tõmbas toas piipu ja arvas:

„Hulluks ajavad inimesed oma teatri-tegemisega!“ Ta lükkas kambriukse lahti ja kõhvas tütrele: „Vingud siin? Nagu kass händapidi aiahirre vahel!“

Tütar aga ei teinud isa kuuldavakski. Ta pidas täpselt meele näitejuhi juhtsõna: „Kas hukkugu või maailm, aga näitleja peab jääma oma ossa.“

Sulane Siim rahustas peremeest: „Las' noored inimesed segivad! Nüüd kuulukse kõikjal olevat suured näitelavad ja laaber-damised, ega Kurumäe omad või jääda maha.“

„Või sinagi vana oled,“ vastas peremees, „eks mine möirga ka hulgas!“

Siis astus aga tuppa Maie ja pöördus Siimule:

„Meil oleks näitemängus vaja säärikuid. Laena oma säärikud, Siim.“

Siim sügas kukalt. „Korrat nende sea-rikutega seal tehakse?“

Maie: „Meie näidendis esineb üks nais-osaline poisi riietuses ja tal peavad olema tingimata säärikud.“

Peremees vihistas piibuvarre kõrvalt naeru ja hoiatas:

„Ää sa, Siim, oma saapaid naisterahva jalga anna! Kahtlane kraam...“

„Korradi kahtlane jah. Ega ma taha hästi anda,“ arvas Siim.

Nüüd oli Maie põhjalikult pahandatud. Siimul peaks olema suur au ja heameel, et laialt tuntud näitleja pistab oma siidsukis jalad ta saapalorpi. Kas saapad kuluvad ära, kui nendega tullakse paar korda la-vale?

Heini teatriveste

„Ei noh, eks võtke aga pealegi,“ nõus-tus Siim. Maie oli hea meel ja ta ütles: „Saad selle eest priipileiti pidule.“

Siim tänas, arvas aga, et temast pidule minejat ei saa.

„Olen siin ükski nosinud ja pusinud, po-leks nagu tahtmist seda maailmatralli kuul-da ega näha.“

Maie oli jällegi mossis.

„Nojah, ega meie majast keegi julge jalga rahvamajja tõsta. Kardetakse ei tea mis. Oma maja inimene mängib, peaks olema ka natuke huvi.“

Eks Siimul oli huvi küll, aga Siimul oli olnud elus juhtumeid, mis võõrutasid ta seltskondlikust elust. Nagu oli kolme aasta eest Kodavere vallas. Siim armus blondpääsesse näitsikusse, ja kuidas veel... See tüdruk oli talle kallim kui hingeõnnis-tus. Aga mis juhtus? Miili, see kõkutaja blondepa, pöttis teda armetul kombel. Siimul olid sõlmused juba ostetud ja kosja-kaubad kindlad, siis tabas ta aga Miili ühel ilusal sügisööl Käära Karla kaenlas. Sa salalik madu ja mehe südame sööja!... Siim rändas läbi kogu vabariigi ja jäi vii-maks peatuma siin Väljamäel. Aga lõpp oli kõigel, mis tuletas meele endisi aegu.

Aga kui peretütar just nii väga seda soovib, eks Siim või siis kord pidule minna. Vaatab näidendi ära ja tuleb kohe tulema. Tantsuks ta ei jää. Tont võtku tantsu ja kõiki kaaberdamisi, kus inimesele võib jällegi kleepuda külge mõni salakaval sini-silm!

Teise püha hommikul juba hakkas Siim end ehtima. Kraapis nüüsi noaga habet nii, et lõug punane, otsustas esmakordselt pan-na jalga uued kalossid. Kõva kraega oli kuramuse häda. Mitte ei saanud lipsu ette. Siim sõlmis ja siunas: „Kortadi kröbinaga on aga rist! Vanasti vinnasid siidräti sõlme kaela, mehel oli oma nägu ja ole-mine, nüüd aga suured maniskad.“

Higistunud sõrmed jätsid kraenööbi juure musti jälgi, lips tuletas sõlmekohalt meele märga paela.

Maie kiitis siiski: „Eks kae Siimu! Si-huke tutser härra, et lase aga olla. Tuline kahju, et ei saa sinuga seltsis minna, pean minema varem, sest meil on enne veel üks proov.“

Siim muheles meelitatult. Ega tema-mees olegi mõni prügilt riisutud poiss. Kui äkki pistab veel valge räti rinnatasku rip-nema ja võtab kätte hõbenupuga kepigi. Palun väga!

Õhtu saabudes siirdus Siim siis seltsimaja poole. Ilm oli ilus, meeleolu ülev. Kõikjal vulisesid kevadised veed ja aasal nähti juba esimesi lilli. Ja-jah, need ilusad ja õierikkad ajad on tulemas.

Rahvamaja juures oli rahvast juba palju. Seoti hobuseid lasingute külge, värvilised vaibad kirendasid vankreil, samas välgatas jalgrattaid. Riiehoiuruumis rüsesid prisked poisid ja kilasid tüdrukud. Piletimüüja ütles, et „andke aega, armsad inimesed, mul ei jatku käsi kõigile. Hiljaksjäämist pole karta, näidend algab veerand tundi hiljem“.

Siimul polnud ruttu. Tal oli priipilet taskus. Ja veel esimesse platsi. Vahtige, Kurumäe rahvas!

Aga kes seal kepsib rahvamaja trepist üles? Siim tunneb äkki sooja ja külma korraga: Miili... Mis teeb see sisalik siin? Pidi just täna Siim nägema inimest, kes pistis talle südamesse okka, mis teda küllalt juba torkinud? Oleks teadnud, poleks tulnudki.

Tuleb Kondivalu Kusti, üks pabeross suus, teine näpu vahel ja kolmas kõrva taga. Surub Siimul kätt, kutsub kõrvale. „Teeme natuke pidutuju, mis?“ Tirib põuetaskust laia pudeli. Kustil on seda kraami alati. Ja Siim leiab, et praegu on tuju tõesti vaja.

Joovad kordamisi.

„Tuleb tants, siis toekam tuuseldada,“ arvab Kusti. „Tee põhi peale! Mul vankris heinakoti all teine pudel veel.“

„Võtab akki plämmi täis?“ arvab Siim. Ise ta aga meeleldi näeks, et oleks täna täis kui tina. Saaks sellele blondpäisele siputisele ütelda paar parajat sõna või väänata tantsuringis jala ette. Ena mul lipakat!

Pidu algab. Orkester mängib. Kõpsu Kusta puhub metsasarve soolot nii, et lainetab lavariie. Segakoor laulab. Saal on rahvast täis. Siimul on kuum. Tal kihiseb peas ja kehas. Et see ringkonnavalitseja pidi oma prouaga just istuma tema kõrval! Toolid on kitsad, proua pruunis kleidis, ümar ja tuline nagu raudahi.

Tst! Näidend algab. Saal pimeneb. Tuleb lavale Maie oma Arnoga. No-noh, või kallistavad kohe maailma rahva ees... Kui Väljamäe vana praegu näeks!

Aga siis tuleb sihvakas poisu. Valge juus mütsi alt väljas, säarikud jalas. Siimu säarikud... Siimu silma ees segib tullirattaid. „Minu säarikud sihukse siiusaba jalas... Korradi kombad need on... Ma tahan vaadata...“

Ta tuigerdab näitelava taha ja ronib üles mingist trepist. Keegi tirib teda pintsakusabast. Siim ei tunne takistust. Ta kukub kogu näiteseinaga lavale ja mõrgab: „Säarikud seia! Aga silmapilk!“

Ajab näitlejad taga. Lavamööbel lendab uppi. Ega see tüdrukukiitsak Siimu käest pääse... Ta on varsti vihase mehe käes, kes rebib tal saapad jalast. Miili siputab jalgadega. Publik plaksutab ja mõirgab. Nii marulist näidendit ei näe alati.

„Näe, poisul siidsukad jalas!“ karjub keegi. „Aga varbad vahivad välja,“ vastab teine. Näitlejad pagevad lavalt, venib näiteseina taha ka Siim, säarikud ripuvad käes nagu kaks kärvanud kutsikat.

Käteplagin saalis muutub üha marulisemaks.

„Minge ometi ja näidake end!“ ütleb näitejuht Miilile ja pöörduv siis kohe Siimule: „Seda te tegite toredasti! Päästsite igava vaatuse. Kas olete varem kuski laval esinenud?“

Siim ei saa millestki aru. Ta tegi hiiglama mürtsu, aga nüüd ei kurjusta keegi? Kiidetakse veel...

Nüüd tuleb isegi Miili. Ta on õnnelik saavutatud menust. Siimule ütleb: „Esiti ehmatasid mind, sul oli nii kuri nägu ees, aga pärast nägin kohe, et teed nalja. Oled ikka maru mees, Siimuke!“ Kõdistab Siimu lõua alt ja nurub: „Aga nüüd anna säarikud tagasi, mul on neid teises vaatuses jälle vaja.“

„Eks siis võta pealegi,“ nõustub Siim ja ulatab saapad. Ise jääb seisma tulvana näitelava taha. Ta ei saa aru, mis temas täna keeb. Ons see alkohol, viha või suur armastus selle tüdruku vastu, kes praegu ühel jalal seistes pistab oma saleda sääre saapasse?

Ka nüüd ta naeratab Siimule. See naeratus on kogu maailm. See on noor kevad. Lai naeratus levib Siimu laial näol. Miili on siiski ta südames. Kes sihukesega suudab viha pidada!

„Teatri“ järgmine, mai-number ilmub 11. mail huvitava mitmekesise sisuga ja rikkalikul illustreerituna. Ruumipuudusel me ei saa siin sisu lähemalt märkida. Käsikirjad ja pildimaterjal selle numbri jaoks tuleb saata toimetusele hiljemalt 1. maiks s. a., Tallinn, postkast 357. Toimetus ei vastuta pärast seda tähtaega kohale jõudnud kirjutuste paigutamise eest jooksvasse numbrisse. Mai-numbriga on tellijaile kaasas V. Mettuse teatrisõnastiku kolmas poogen.

Vahelugemisi teatrist ja teatrirahvast

„Köpenicki pealiku“ etendus „Estonias“. Kolmas pilt lõpnud (kus asi teatavasti kujuneb mürtsuks kõrtsis), tormab garderoobi noor näitleja, kes mängib kelnerit, ja pöördub ühe vanema näitleja poole, kes mängib mürgeldajat-kaardiväelast, seletades viimasele öhinaga:

— Kuule, sa ole ettevaatlik vehkides mõõgaga, oleksid peaaegu mind riivanud! — Aga, kulla mees, eks see ole siin asi end hoida?! — Ei, noh, sa astu samm ettepoole ja vehi siis, mul ei ole ju muidu ruumi — litsusid mu niikuinii vastu seinale. — Ei, mina ei tagane kuhugi; räägi näitejuhiga, ta ehk asetab sind kuhugi, kus sa enam kaitstud oled. — Aga sa võid mind ju haavata? — Noh, kujuta ette situatsiooni: ma pean mängima puru-joobnud sõdurit, kes määratseb, ja kas sa arvad, et ma seejuures sinu, tühja, peale pean mõtlema? Sa mõtle natuke järele!

See dialoog meeldib ka teistele juuresolijatele ja nad võtavad jõudu mööda sellest osa.

— Jah, niisugused asjad on võimalikud, seletab üks vanem soliidne tegelane dotseerival toonil, — neid on varemgi juhtunud. Muidugi, kes niisuguseid asju meelega teeb, aga eks see ole õnnetu juhtum. Isegi surmajuhtumeid on olnud laval. Eks säärased stseenid ole ikka teatud määral seotud Punase Risti autoga. Siin pole midagi teha.

— Kunst nõuab vahetevahel ka ohvreid, lisab teeneline näitleja, kes on suur koomik... eraelus.

— Jah, ega siin üks inimene midagi loe, lisab sümpaatne ümarik härra, mõnusa vedelvorsti tooniga, — siin puha kollektiivne asi; maleva asi, üks enam või vähem, sest pole ühtigi!

Nüüd alles taipab noorur, et ta aadressil on kogu aeg tehtud „estonia“-nalja, lööb käega ja lahkub homeerilise naeru saatel.

*

See lugu juhtus aastate eest, ka „Estonias“. Hooaja algul, augusti lõpp-päevil, kohtab E. Villmer kadunud T. Tondut, kes on kuidagi mureliku näoga.

— Noh, Tonduke, mis sul viga on, et nii kurblik? küsib kaastundlikult Villmer.

Sest aitab, et Tondul küpseb „estonia“-nali.

— Ah, pole sest elust õiget maiku. Ümberingid intriigid ja aina intriigid. Lauter ka, muidu ise ikka sõber ja sõber, aga näe,

kus sõber; kevadel lubas anda osa, ma kogu suve harjutasin-harjutasin, valmistudes ülesandele, aga nüüd, kus aeg käes, annab ta osa teisele. Ja kellele veel, — kutsub tsirkusest inimese! Mis siin veel oskad olla või elada?

Loomulikult on Villmeri esimene käik Lauteri juure etteheitega. Lauter kuuleb kuulab seda süüdistusjuttu pealt, ja ta turi hakkab pisitasa hõõguma.

— Aga kas sa tead ka, mis osa see on, millele ma tsirkusest kutsusin Tombergi, maadleja ja jõumehe? See on Ursuse osa „Quo vadises“, Ursuse, kes su väljasirutatud kätel peab areenilt välja tooma, publiku silme ees! Ja sa räägid Tondust! Ah, mis ma sinuga kõnelen!..

Kui siis vaene Villmer jälle Tondut juhtus nägema, siis tegi see niisuguse näo ette, et Villmeril ei jäänud muud üle kui ütelda: — Ah, Tondu, Tondu!..

*

Konservatooriumi direktor professor Juhan Aavik oli mitu aastat „Estonia“ ooperidirektiks. Kuna ta on aga puhtasüdameline inimene, siis ei harjunud ta kunagi näitlejast-rahva vempudega.

Kord seisavad proovilehe juures lugupeetav härra professor, üks ooperi-tenor ja veel üks tegelane, kes oma edasijõudnud aastaist hoolimata ei ole hoopis unustanud nooruse vempe ja kellelt ikka midagi võib loota... Tenor kurdab, et ta hääle kannatab indispositsiooni all, ja palub muuta repertuaari. Kas näib see tenori häda naljahambale olevat tühine või midagi muud, kuid korraga pöördub viimane professori poole, moonutatud kähiseva häälega või, õigemini, hääleta, ja kähiseb:

— Näe nüüd neid tenoreid, natuke kõri punane, juba hädaldavad. Aga meil, draamainimestel, näe, hääle sutsugi pole olemas, aga õhtul tuleb mängida.

— Oh heldus, kohkub professor, — kuidas te siin niisuguse häälega mängite, see on ju lihtsalt võimatu.

— Kes selle järele küsib, ega ma tenor ole.

— Ei, aga siiski, siin peab ju midagi ette võtma.

— Pole meil viga midagi, lisab nüüd korraga naljavend oma hariliku rinnatooniga, mispeale professor hetkeks kivistub, siis naerma puhkeb ja käega lüües ütleb:

— Ei sest aita ühtigi, et ma nii palju aastaid teatris olen, ei ma teie viguritega harju!...

*

See oli möödunud hooaja lõpul, kui „Estonia“ operetirahvas tegi oma kulu ja kirjadega ringreisi kahe operetiga, „Savoy ball“ ja „Kuradiratsuriga“. Viimases kadunud Ants Esperk (nüüd olevat tema asemel keegi Eskola), olles partneriks Fritzi-le, sooritas teise vaatuse lõpupoolel sellase temperamentse tantsupartii, et saalitäis Narva publikut lõi oma kohtadel jalgadega muusikariitmile kaasa. Hoogsal tantsunumbril oli veelgi hoogsam ja efektssem lõpp: viimselt piruetilt lavanurgas haaras Ants Fritzi sülle, kuid nii tugeva hooga, et mõlemad tegid õhus veel paar tiiru ja siis maandusid lava vasemal küljel asetsevale toolile. Tooli nõrk konstruktsioon ei pidanud vastu sellasele ootamatule raskusele ja tool lagunes suure raginaga oma alg-elementideks — põhjaks, jalgadeks ja pulkadeks, mis veersid lustlikult mööda lava laiali. Ants kukkus pikali külgekardinasse, Fritzi tema otsa. Mõni hetk polnud saalist näha muud kui kaks paari abitult siplevaid jalgu, Lissaboni maavarisemist meenuvat lavadekoratsiooni oma kõikuvate sammastega ja — dekoraatori ehmunud nägu kulissiserva taga.

Aplaus oli sellest hoolimata (või just selle tõttu?) ennekuulmatult tormiline.

Vaevu sai Ants püsti ja Fritzi kaduda, kui ilmus lavale vana Monako vürst ise. — Noh, mis sa siin teed? kõlas ta küsimus pojale, vastavalt tekstile.

— Näe, lõhun mööblit, lausus Ants-poeg vastuseks, viibates käega toolirusudele. Seda leidlikkust äparduse puhul kviteeris publik tormilisima aplausiga, mida üldse on nähtud-kuuldud Narva teatris.

— Hakka kas või iga kord toole lõhkuma, tähendas Esperk-Eskola vaheajal.

*

Milvy Laidil on Narvas tuttav perekond, kelle pool ta alati peatub, kui käib Narvas gastroleerimas. Rea aastaid see perekond elas Joala tänavas, korteris, mille aknad on vastu tänavat, puumaja teisel korral.

Milvy kasutada oli alati nurkmine võõrastetuba, mille üks aken on tänava, teine aia poole.

Möödunud aastal mainitud perekond kolis teisale. Vabasse korterisse asus kaks õde-vanapiigat, mõlemad juba ammu üle teise nooruse. Ja elukutselt — mõlemad pedagoogid.

Ühel ilusal ööl — teatris oli veidi aja eest lõpnud operett Milvy Laidiga külalisosas — mõlemad neitsid istusid oma korteris ja parandasid koolilaste vihke. Teine teisel pool lauda. Kuna öö oli soe, oli aken avatud.

Järsku liikus aknakardin tugeva hooga, miski vuhises läbi õhu ja maandus neitside lauale, punase tindi pudelite ja laste vihku-de vahele.

Roosid. Suur kimp punaseid roose. Mõlemad istujad tõusid ja vaatasid suuri silmi roosikimpu, siis üksteist, ja punastusid. Selle järele sirutasid nad käe kimbu järele. Mõlemad. Teine teiselt poolt.

.... Praegu elavad õekesed teine teises linnaservas. Nad ei teretagi üksteist enam, kui tänaval juhtumisi kohtavad.

*

See oli viis aastat tagasi, kui Andres Särev mängis Töölisteatris oma esimesi osi. Kuidas tal juba algusest peale oli kõva kontakt publikuga, näitab alljärgnevat lugu.

Mängiti parajasti V. Katajevi „Ringi kvadratuuri“, mis tol ajal oli Töölisteatris lõõktükiks. Teises vaatuses on stseen, kus peategelased Abram (Särev) ja Ludmilla (L. Römmer) peavad „üksteist leidma“. Ludmilla sööb vaest Abramit kotlettidega, joodab piimaga ja jutustab, kuidas ta näeb teda öösiti unes. Abram sööb kahvli otsast kotletti, kuulab ja jutustab omalt poolt, et ka tema näeb Ludmillat unes. Aga Ludmilla on ühel ööl unes näinud, et Abram suudles teda. „Ära räägi!“ sõnab Abram. Ludmilla vastusele: „Ausõna“ peab Abram oma kotleti ühes kahvliga nurka viskama ja Ludmillat suudlema.

Kuid sel etendusel Särev-Abrami käsi vääratas veidi ja kahvel ühes kotletiga lendas publikusse. Saalis kostsid naiste kiljatused, kahvli hele kõlin ja kotleti tume matsatus, aga Abram ja Ludmilla olid „üksteist leidnud“. Romantiline...

Agar romantikat segati, seekord publiku poolt. Armunud Abram ja Ludmilla kuulsid endi kõrval laval tumedat rättsu: kotlett ühes kahvliga lennutati publikust potsti! lavale tagasi. No mis sa, hing, veel tahad, seal ta oligi, see „kontakt“ publiku ja näitlejate vahel!

*

Iga teatri juures on mees, kelle erialaks on papist ja lattidest, liimist ja värvist teha losse ja maju, kive, kände jne. Töölisteatris on sellaseks nõiaemistriks H. Tamm, kes mõned kuud tagasi pühitses 20-a. tegevuse juubelit.

Ühel „Nõmmekingsseppade“ etendusel, kui Esko (Särev) kägistab rätsep Andrest (Vaagi), ei olnud lavatöölised üht sellast kivimoodi asja kinnitanud küllalt tugevasti põranda külge, nii et rabelemisel kukub too ese ümber. Rahvas kihistab siis veidi naerda ja vaatus läheneb lõpule. Tulevad lavale Põlla ja Jõgi, kes veavad kaasas kin-

niseotud Teetsovit. Põlla, kes harilikult oli toetanud tolele kivimoodi asjale, näeb, et too on kukkunud küljeli. Ta lükkab selle suurima südamerahuga kõksti püsti ja istub. Publik naerab jälle. Vaatus lõpeb, aplausid nagu ikka.

Vaheajal garderoobis Põlla küsib Tam-melt: „Mis see rahvas saalis nii imelikult naeris, kui ma selle kasti püsti tõstsin.“ „Ma sulle teen kasti, tule vaata, mis asi see on.“

Lähevad siis lavale ja vaatavad — kast on publiku poolt vaadates hoopis 10-puudane kivimürakas.

*

See juhtus käesoleval hooajal Töölisteat-ris. Mängiti A. Kivi „Nõmmeakingseppi“. Oli parajasti teise vaatuse pulmapildis Teemu ja Esko maadlussteen. Lugu on lihtne: teksti järgi peab Teemu (Koppel) panema Esko (Säre) võrandale. Puha kokkuräägitud värk nagu elukutseliste maadlustel. Kuid tont teab, mis tol korral Esko pähe tuli — ei lase ega lase end maha panna. Teemu käänab ja väänab, ei õn- nestu ega õnnestu mahapanek. Asi läheb juba puha jõule üle, viimaks Teemu käänab Esko enda alla. Paneb siis jala Esko rin-nale, nagu näidend nõuab, lausudes: „Mina olen Teemu.“ Esko vastab: „Just nii, här-ra direktor.“ Põrutab siis Koppel-Teemu nii pooltasa Särev-Eskole väljaspool teksti: „Just nii, härra direktor.“ (Oli Särev ju siis kindel „Vanemuise“ direktori kandi-daat.)

Mäng läheb edasi. Esko, mitte uskudes, et teda õigusega maha pandi, kutsub Tee-mut uuesti jõudu katsuma. Noh, lähevad siis uuesti kokku. Kuid nüüd peab autori kirja järgi tulema Teemu isa, poja võtma kinni ja viima pulmast ära. Teemu isa mängis mees, kes ilma prillita laval suurt ei näe. Harilikult oli ta rabanud parempoolse mehe turjast ja selle välja vedanud. Kuid seekord oli äge maadlussteen meeste kohad vahetanud, ja kuna Esko ja Teemu u peaaegu ühesuurused kogud ja mõlemad vesti väel, rabab isa nagu tavaliselt parem-poolse mehe turjast, kes aga seekord osu-tub Eskoks, ja hakkab teda lavalt välja re-bima. Sipleb ja sipleb siis see vaene Esko, kuni viimaks Teemu sosistab isale: „Pea'nd kinni, kulla taat, hoopis vale mees.“ Mär-kab siis mees oma eksitust, laseb Esko lahti ja rabab õigel kraest kinni.

*

Tallinnast näitlejate kutseühingust saa-deti üle maa laiali kõigile näitetruppidele normaallepingu ärakirjad. Selles lepingus

on muuseas ka punkt, et näitlejaile tuleb maksa palka iga kuu 1. ja 15. kuupäeval.

See lepingu ärakiri saabus „Ugalasse“ just siis, kui käisid „Kaugete randade“ proovid. Selle tükiga tahab nimelt Lex Mälton pühitseda oma 15 aasta lavajuube-lit — Cesarina. Kui Meering luges ette seda lepingu kohta, kus juttu oli nii üli-täpsest palgamaksmisest, sõnas Lex:

— Noh, eks see ole meile nüüd see „kauge rand“, millele me kunagi ei jõua!

*

Valter Sooserv oli „Ugalas“ kõigi ae-gade kõige nõudlikum direktor selles suhtes, et nõudis mõnes pisiasjas otse piinlikku täpsust. Isegi teatriseltsi esimees sai temalt noomida, kui ilmus mütsiga lavale, kõnelemata teistest. Juhtusid sa kogemata lava pool kandis vilistama ja kuulis seda Sooserv, oli tüli väga suur.

Ka sülitamine kuulus kategooriliselt keeldud toimingute hulka. Juhtus nüüd niiviisi, et Marta Lemberg vihastus millegi või kellegi peale ja sülitas. Seda juhtus nägema Sooserv.

— Ei tea, mis järv see siin maas on? küsis ta tõgavalt, näidates selles suunas, kuhu Marta Lemberg sülitas.

— Kui sa ümber minna ei jõua, eks siis katsu ujuda üle, andis alati leidlik Marta vastu.

*

Viljandi maakoguduse õpetaja Jaan Lattik — see pastorite kuldsuu — on tuli-õngeline teatrisõber. Ta armastab eriti ooperit ja operetti, sõnalavastusest ta peab vähem lugu. „Ugalas“ ta armastab vaadata eriti „Viktooriat ja tema husaari“. Vaatas mitu korda: laskis aga kirikumõisas panna hobuse ree ette ja sõitis jälle teatrisse.

Ja ühel pühapäeval, üteldes kirikus jut-lust, alustas ta järgmiselt:

— Armas kogudus! Ma käisin eile teat-ris ja nägin, kuidas kaks noort inimest pi-did teineteisest minema lahku, kuid siiski nad laulsid teineteisele nii soojast südamest — head õed!..

Seda stseeni mottoks võttes kõneles ta kantslist jällegi nii, et isegi kõige kõvema südamega koguduse liikmel tikkusid silmi pisarad.

*

Üldse õpetaja Jaan Lattik on väga lä-hedane isik teatrile. Ta ise on mitu korda kinnitanud, et kui ta poleks hakanud õpe-tajaks, oleks temast kindlasti saanud artist.

Ning kui kuuled õpetaja Lattiku tugevat laulu, siis kaldudki sinnapoole, et on läinud kaduma üks hiilgav ooperisolist.

Kroonika

Kodumaalt

● Võrumaal on mitu asjaarmastajat sullemeest, kes kirjutavad lavapalatsid maalavadele. Uueks „täheks“ on Rääpina valla Turte külla noormees Hugo Tooding, kel valmis hiljuti kahevaatusealine komöödia „Kellner „Kuldvasika“ lokaalist“. Selle esietendus oli 24. märtsil. Tükk kujutab nüüdisaaja abielunaieste seiklusjannu, kõrvalehüppeid ja suurilma ehu-olu oma pahede ja lõbudega. Äärmiselt vähenõudlik lavastusvõis võimaldab sellele tükkile laiemagi leviku maalavadel.

● Võrumaa noorkirjanik Elmo Ellori (Ploom) sulest vabariigi aastapäevaks ilmunud vabadussõjaline näidend „Maarahva lunastus“ on saanud lühikese ajaga mängitavaimaks teoseks maalavadel. Seda on mängitud enam kui 100 kohas. Võrumaa maalavatel on tükkil olnud eriti hea menu.

● Võru „Kandle“ näitejuht Erich Bergmann lahku Võrust elukoha muutuse pärast. „Kannel“ jääb siis vist küll elukutselisest näitlejast-näitejuhust päris ilma. E. B. on enam kui 8 aastat Võrus töötanud ning Võru teatri arengule palju kaasa aidanud.

● Kirjanik J. Semper ja Estonia näitejuht A. Lauter, kellele Vanemuise juhatus on teinud ettepaneku tulla Vanemuise direktoriks, on annud eitavad vastused. Samade tulemustega on varem pöördutud mõne teise poole.

Välismaalt

● Viini Rahvaopera, kes hiljuti avalikult teatas, et ta sissetulekute vähesuse tõttu on sunnitud oma tegevust tõmbama kokku, andis neil päevil Puccini ooperi „Boheemi“ hästiõnnestunud lavastusega uue tõenduse oma elujõulisusest. Mimi osa laulis tuntud Tatjana Menotti.

● Werner Krauss annab praegu võõrustendusi Viini Burgtheateris. Esimesena tuli uues lavastuses ettekandele Shakespeare'i „Kuningas Lear“, milles Werner Krauss mängis nimiosa. Arvustus õnniteleb Burgtheaterit, et tal on õnnestunud endale võita suurt kunstnikku, kes on suuteline looma unustamatuid tüüpe. Kavas on muuseas ka Bernard Shaw naljamäng „Pygmalion“.

● 6. aprillil tõi Viini Riigiooper lavale kaks balletti — „Die Puppenfee“ ja „Coppelia“. Viimane on meie teatripublikule tuntud Gerd Negro truppi ettekandes.

● Viini Burgtheater andis uue lavastuseks Karl Zuckmayeri „Der Schelm von Bergen“.

● Viini Akadeemiateater tõi lavale meie teatripublikule tuntud Fr. Langeri komöödia „Kaamel läheb läbi nõelasilma“, mis publiku ja arvustuse poolt väga hästi vastu võeti.

● Viini Raimundteatris toodi Bruno Franki komöödia „Nina“ lavale uues lavastuses. Nagu Estoniast mäletame, on see amüsanant ja satüriline lustmäng õieti paraadosa heale näitlejannale, kes üheaegselt mängib tuntud kinodivvat ja selle teiskut. Raimundteatris oli see osa usaldatud uule jõule Helene Dietrichile, kes arvustuse hinnangul sellega tuli hülgavalt toime.

● Georg Friedrich Händeli 250. sünnipäeva puhul tuleb Viinis Bruno Walteri dirigeerimisel ettekandele „Messias“. Olgu märgitud, et Händel oma meisterteose „Messias“ kirjutas 24 päevaga, olles 57-aastane.

● Reinhardti seminarium lavastas Schönbrunni Schlosstheateris Lessingi „Minna von Barnhelmi“. Selle klassikalise näidendi ettekandel kinnitas seminarium liigne kord oma elujõulisust ja kujundusvõimet.

● Viini Burgtheateri direktor Hermann Robbeling saabus Budapesti, et seal Ungari Rahvusteatri lavastada „Maria Stuart“, millega meil Lina Kciman pühitses oma 25-aastase lavategevuse juubelit.

● Aprilli lõpuks on Moskvasse kutsutud kokku teaduslik konverents, mille ülesandeks on Shakespeare'i loomingu probleemide läbitöötamine ja selle lavatiste tõlgituste analüüs Nõukogude teatris. Tööst võtavad osa kunstiteadlased, lavastajad, dekoratorid, näitlejad, arvustajad ja shakespeareoloogid. Päevakorras on järgmised referaadid: Shakespeare'i loomingu põhiprobleemid, S. draamade ülesehitus, S. dialoog, traagilisus ja koomilisus S. töödes, tüübiliste karakterite probleem S. töödes, S. tõlkimise probleem, tähtsaimaid tõlgendusviise Lääne-Euroopa lavadel, S. 18. ja 19. sajandi teatris, Vene lavadel, S. tähtsaimaid tõlgendusviise Nõukogude laval, S. teoste dekoratsioonide põhiprintsiibid ja S. muusikas.

● Hiljuti lõppenud Nõukogude Vene kinofestivaalil määrati esimene auhind fil-

mile „Tšapajev“, mis loodetavasti lähemal ajal linastatakse ka Eestis, teise auhinna sai Ameerika film „Viimne miljardäär“ ja ka kolmas auhind läks Ameerika filmile. Kiituskirjad said „Mimosa panson“ ja „Peeter“, mis praegu jookseb Tallinnas. Jury märgib inglise näitleja Loughtoni kõrget meisterlikkust filmis „Heinrich VIII“ ja väljaspool võistlust näidatud filmi „Viva Villa“ erakordseid kunstilisi väärtusi. Mõlemad filmid on meie publikule tuntud.

● Vene satiiriline ajakiri „Krokodill“ annab lähemal ajal välja erilise teatri-numbri, kus kõik alad, alates foljetonilisest juhtkirjast kuni lugejate kirjadeni, on pühendatud teatrile.

● Märkisime ühes eelmises numbris teatridekoratsioonide näitust Moskvast. Kuu aja jooksul on seda näitust külastanud 25.000 inimest.

● Tuntud inglise lavastaja-teatriteadlane Gordon Craig, kes alatiselt elab Genua lähedal, sõitis Moskva Väikese Teatri kutsel Venesse, et juhtida ühe Shakespeare'i teose lavastamist. Craig tutvub ühe kuu jooksul Väikese Teatri kunstilise kollektiiviga ja süs otsustatakse, milline Shakespeare'i teoseist võetakse ettekandele. Teatavasti on Gordon Craig varemalt lavastanud „Hamleti“ Moskva Kunstiteatris.

● „Kolmekrossi ooperi“ autor Brecht, kes oli sunnitud emigreeruma Saksamaalt ja elas Kopenhaagenis, sõitis Moskvasse. Brechti viimased näidendid „Chicago tapamajade Jeanne d'Arc“ ja „Teravpaised ja ümarpaised“, mis on Saksamaal keeldud, lähevad suure eduga Tšehhoslovakkias ja teistes maades.

● Märtsi keskpaigas oli Moskva teatris MOSPS Friedrich Wolff'i uue näidendi „Professor Mamlok“ esietendus.

● Stanislavski nimelises ooperiteatris läheb uues lavastuses „Karmen“. Kunstiline juhatus Stanislavskilt.

● Satiiriteatril on käsil uus Nõukogude komöödia „Opasnõi kvartal“ B. Zackilt ja K. Finni näidend „Durak“.

● Moskva operiteatri uue lavastusena on ettevalmistusel Johann Strauss'i operett „1001 ööd“ Z. Feldmanni ümbertöötusel.

● Moskvast külastab praegu hiina näitleja ja näitejuht Mei Lan-Fan oma teatriga. Mei Lan-Fan on nimekaimaid kuju-sid tänapäeva hiina teatris, kes on meister tantsus, akrobaatikas, laulus ja pantomim-is. Erilise populaarsuse omab Mei Lan-

Fan naisosade täitjana. Naisosade täitmine meeste poolt on teatavasti hiina teatri iseloomulikemaid jooni.

● Nõukogude valitsuse otsusega on käesolevaks aastaks määratud 7,5 miljonit kuldrubla laste- ja noorsooteatrite ülalpidamiseks. Hariduslikele organisatsioonidele on tehtud ülesandeks organiseerida laste- ja nukuteatrid kõikjal, kus need veel puuduvad. Noorsooteatrite tegelaste ettevalmistuseks on otsustatud avada eri õppeasutus.

● Arvustuse, eriti teatriarvustuse, küsimused on praegu Nõukogude kirjandus- ja kunstiringides aktuaalsemaid probleeme. Sel puhul on avaldatud rida huvitavaid mõtteid, millest kirjutame oma lugejatele pikemalt järgmises numbris.

● Nõukogude kinosaundus teeb praegu katseid värvilise filmiga ja on sel alal saavutanud tühelepandavaid tulemusi.

● Leningradi Suures Draamateatris läheb Shakespeare'i „Richard III“. Ettevalmistusel on Pogodini „Aristokraadid“. Ostrovski „Kaasavaratu“ ja Kiršoni „Tuulte linn“.

● Riiklikus Väikeses Teatris on ettevalmistusel Shakespeare'i „Othello“. Iga osa peale on määratud 2 näitlejat.

● Leningradi Riiklik Drama toob lähemal ajal välja A. Tolstoi näidendi „Peeter I“.

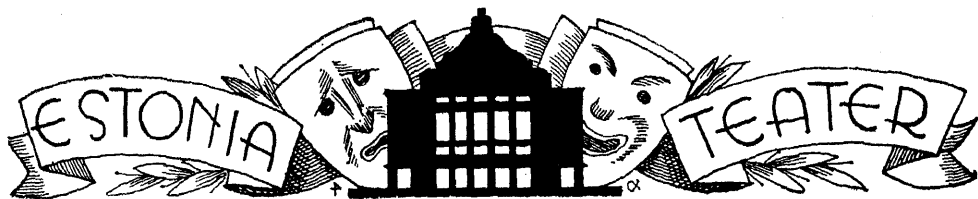
● Moskva II Kunstiteater andis uue esietendusena K. Finni näidendi „Kohtamine“. Paralleelselt harjutatakse Ostrovski näidendit „17. sajandi koomik“.

● Tuntud soome näitleja Hilma Rantanen-Pylkänen, kes oli omal ajal Soome silmapaistvamaid lavajoude, pühitset neil päevil oma 60. sünnipäeva. Ka Eesti teatri publik mäletab H. Rantase-Pylkänese esinemisi Tallinnas näitejuhina ja näitlejana.

● Liina Reimani esinemine Tampere Töölisteatris Kirsti Flemingi osas näidendis „Elina surm“ läheb suure eduga.

● Hella Vuolijoki näidend „Koidula“ on tõlgitud inglise keele ja tuleb Ameerikas esietendusele.

● Suvel või sügisel korraldab Sandro Malmquist Rootsi teatri külastäigu Soome, Eestisse, Lähti, Leedusse ja Saksamaale. Lehtede teatel on see esimene pikem ring-ris, mis Rootsi teater korraldab välismaale. Võõrusetendused peetakse esperanto keeles.

NOBELI AUHIND

HJALMAR BERGMAN'I
komöödia neljas vaatuses

Lavastus: ANTS LAUTER

Dekoratsioonid:
ALEKSANDER TUURAND

Marta Bomani osas juubilär
BETTY KUUSKMAN

KÕLMEZEMTOK
—KOKK—
PEALIK

C. ZUCKMAYER'I
KOMÖÖDIA KOLMES
VAATUSES

LAVASTUS
FRITZ PÕLDROOS

DEKORATSIOONID
ALEKS. TUURAND

KOSTÜÜMID
ARNE MÖTUS

NIMIOSAS
ANTS LAUTER

*Moodsaid
kevadruudiseid-*

% O. Kilgas

*Kevade-mustrid suu-
rimas valikus*

**HERMAN
RÕIVAS**

*Kodumaa vabrikute
riidekauplus*

TALLINNAS, ESTONIA PST. 11

TEL. 304-80

Müük suurel ja väikesel arvul

**Estonia
Valge Saal**

Suurim esmajärguline lokaal Eestis

Igal õhtul

kabaree-ettekanded

kodu- ja välismaa näitlejailt

Tants

Teatersupee à 2.25

Veinibaar

Ostke kõik oma kaubad

„Estonia“ teatri alt kauplustest!

Suur valik — odavad hinnad

„ESTONIA“ all Nr. 1.

Valmis naiste ja meeste pesu- ja pudukaubad.

„ESTONIA“ all Nr. 2.

Daamide siid-, villased kleidi- ja kostüümiriided. Vateer-, vilt- ja plüüstekid.

Suures valikus!

„ESTONIA“ all Nr. 3. Tel. 467-80.

F-a A. NAAP ja J. HORM

Igasuguseid riide-, pesu- ja pudukaupu. Soodsaimalt ostate valmiskleite.

„ESTONIA“ all Nr. 4.

Siid- ja villased kleidiriided, kodu- ja välismaa kaubad.

„ESTONIA“ all Nr. 5.

ED. SIIMSEN.

Ihu-, voodi- ja lauapesu. Aknarulood.

„ESTONIA“ all Nr. 7.

Riide- ja pudukaubad. Valmis- kleidid ja koetud asjad.

„ESTONIA“ all Nr. 8

JOH. SOONSEIN.

Ilusaid portselaankohvi- ja -lõunaserviise.

„ESTONIA“ all Nr. 9.

TAANI SEEMNEKAUPLUS.

RIIDEKAUPLUSES „ESTONIA“ all Nr. 10

on linnavalitsuse loaga alanud

lõplik väljamüük

Müügil on kõik kuni 50% hinnaalandusega ladus olev kaup

K-m. H. Besprosvanny & Ko. „ESTONIA“ all Nr. 10

„ESTONIA“ all Nr. 11

A/S. „OSA“.

Riidekauba suurladu.

Soome riidekauplus

„ESTONIA“ all Nr. 13. Tel. 457-46.

J. LAANE ja A. MUTT.

Täielik valik kodu- ja välismaa riide- kaupadest.

DRAAMA STUUDIO

DRAAMASTUUDIO TEATRI UUSI LAVASTUSI

J. Potapenko „Raha võim“ — Ruut Tarmo lavastus

H. Visnapuu „Maa-alused“ — L. Kalmeti lavastus

J. Potapenko „Raha võim“ on tükk rändteatri jaoks, see on pisut vanamoeline oma ehituselt, kuid igivana probleemiga idealismi ja materialismi võitlusest inimhinges, seepärast on ta ka tänapäevne.

Kuigi elus näib võitvat raha võim, ometigi seisavad veel selle vastu tulised inimhinged. „Raha võim“ on ringreisil hiilgavalt läbi löönud näidend, ja seda täie õigusega, sest praeguse aja repertuaar kipub vägisi kalduma „naljategemisele“. Tõsist asja oskab maa aga väga hästi hinnata.

„Pärnu Vaba Maa“ kirjutab: „Kuid ärgu

arvatagu, et kogu see lugu siin on nii liigutavalt tõsine. Ei tee raha üksi veel tõsi-seks. Ta ajab ka naerma ja kohati otse südamest, sest tõesti nii koomiline on inimene, kui ta näeb palju, palju raha.“

Provintsi-lehed on „Raha võimu“ lavastamise ja mängimisega eriti rahul. „Pärnu Päevaleht“ kirjutab, et „Raha võim“ on „rohkem kui väärt vajaline ringreisietenduseks“, et „Pärnu võis jälgida ajalehtede kaudu oma lemmikteatri (Draamastudio) edu Soomes“ ja et „sammudes kuulsuse radadel, säilitas „Draamastudio“ siiski ma iseloomu ja jäi truuks püstitatud põhimõttele — olla laie-

Pildil stseen J. Potapenko näidendist „RAHA VÕIM“ — Ruut Tarmo ja Aleks Mägi

mate hulkade teenistuses ning valgustada oma kunstiga kaugemaid maakolkaid“.

„Raha võim“ pakub vanade suudraamadade eeskujul suuri võimalusi näitlejaile mängimiseks. Nõnda näiteks idealisti, vana pensioneeritud gümnaasiumi õpetaja Doboltsevi kuju, mis R. Tarmo käes ka väärikat kujutamist leiab.

Toreda kuju joonistab Mizzi Möller pr. Doboltsevist. Toredad karakterkujud on ka Suurorult, Mäelt, Alevilt ja pr. Teetsovilt. Kõigi nende kohta on provintsilehed täis kiitust.

„Raha võim“ tuleb lähemal ajal Tallinnas esietendusele.

*

H. Visnapuu „Maa-aluste“ kohta kirjutab „Uudislehes“ L. Soonberg muu seas järgmist:

„Ei saa öelda, et meil oleks vähe algupäraseid lastenäidendeid, ennegi nende kohta enamikus on maksev rahvasõna: „Üks ei kuule, teine ei näe“ — seepärast on kõigiti rõõmustav, et H. Visnapuu on asunud meie lastekirjandust rikastama, sest loodame, et „Maa-alused“ ei jää ainukeseks. Teos on kirjanikul õnnestunud, kuna ta lastele täiesti arusaadav on. Plussiks tuleb veelgi asjaolu, et aine on töötatud läbi meie oma muinasjutu meelsuses — nii siis läbi ja läbi rahvuslik tükk.“

„L. Kalmet lavastajana osutas tuntud vilumust lastenäidendite lavaletoomises. Õige rikkalik lisandus tantsude ja pantomiimi näol (Gerd Neggo stuudio) aitas teost märksa huvitavamaks teha.“

Arno Suurorg Leo Pomartsevi osas näidendis „Raha võim“

Mizzi Möller Marina osas ja Voldemar Alev Konstantini osas näidendis „Raha võim“

„KRAAVIHALLID“

Süütu huumoriga, positiivselt häälestatud ja omamoodi päikesepaistelisel rahvatükkidel, mis ei aseta mingeid kunstilisi probleeme ega otsi lahendust elu- ja olemasolu küsimustele, ei taha pakkuda isegi valju kunstilist realismi, on omapärane vastustamata võlu, kui neis aga siiski peegeldub osakenegi elust, kui neis liiguvad elavad inimkujud ja kui nende kaudu vähekesegi rahuldust leiab too habras romantikasoonene, mis peitub iga inimese hinges. Selaste päikesepaistelise huumoriga rahvatükkide algkujuks on Teuvo Pakkala „Parvepoisid“, mis kõige oma naiivsuse juures ometi on loonud otse kooli lavakirjandusse — ja mitte üksi Soomes, vaid ka meil. Soomes on „Parvepoiste“ otsekoheste mõju all kirjutatud kümneid vähenõudlikke rahvatükke, mis enamasti küll ei küünigi oma eeskuju tasemeni — osalt ka seetõttu, et neid pole hingestanud Oskar Merikanto siiskus ja südamlilik muusika —, kuid mil Soome lavadel on siiski olnud suur menu, eriti viimasel ajal. Ajavaim kõneleb muidugi ka kaasa.

„Parvepoisse“ on meilgi peaaegu kõigil lavadel mängitud õige ammu. Aga kummalisel kombel see, saavutades publiku hulgas küll suure menu, ometi ei suutnud mõjutada meie lavakirjandust. Aeg ei olnud veel täis! Kuid niipea kui „Töölister“ läinud hooajal oma tahtlikult primitiivse ja meeoleoluka lavastusega tõi „Parvepoisid“

uuesti Eestisse, tekkis sellele otsekohe järeltulijaid. Vist mitte päris juhuslikult ei sündinud see, et meilgi hoopis innukamalt hakati jälle harrastama rahvatükke lauludega — ja et just pärast seda valmis meil rida näidendeid, kus juba sündmustikus, tüübistikus ja kogu miljöös võime jälgida „Parvepoiste“ otsekohest mõjutust. Neist on trükimusta näinud B. Kangermanni „Naabri Mari“ ja nüüdsama ilmusa eriramatuna ja tuli „Töölisteris“ lavastusele noore autori Enn Vaiguri „Kraavihallid“. Eriti viimasel on „Parvepoiste“ väärtuslikumad küljed — rahvalik huumor, positiivne ja elujaatav maailmasuhtumine — leidnud nii kirka väljenduse, et seda õigusega võib nimetada Eesti „Parvepoisteks“. Välisest mõjust hoolimata on sel ometi oma eestipärane, elust nähtud tüübistik ja oma rahvapärane huumor. Autoril on olnud teravat silma žanripiltide ja inimkujuade tabamiseks ning niisama teravat kõrva rahvapäraste väljenduste kinninaelutamiseks.

Kindlasti „Parvepoiste“ ja „Kraavihallide“ taoliste rahvatükkidega teater ei saavuta kuigi suuri kunstilisi võite. Need ei saa olla teatri päris-sihiks, need üksi vist ei õigusta teatri olemasolu, kuid agajalt iga teater peab ka sellaste heatujuliste ja naiivselt romantikasegaste rahvanäidenditega katsetama. Ka teater ja teatripublik vajab teatud puhkust — ja „Parvepoisid“ ning ka „Kraavihallid“ on just mõeldudki

sellaseks mõnusaaks puhketunniks, kus kord saab oma igapäevast elu hetkekski unustada ja vähemalt end kord jälle põhjalikult ja südamest välja naerda, ilma et see naer oleks sunnitud. On tarvidus aegajalt näha (või vähemalt kujutella) elu päikesepaistelil külge.

Kindlasti tõelisuses viie lõbusa selli — kraavitöölise — olemasolu ei ole nii kerge ja kirkas kui seda „Kraavihallides“ kujutatakse. Kindlasti nende „töörõõmu“ ja olemasolu „rahuliku omapärasuse“ hulka on segatud suur protsent ühiskondlikku ülekohtu, kibedust ja tülpimust. Ja vaevalt kuskil „metsade ürgses vaikuseski“ leidub sellaseid päikeseküllaseid laostunud Veskijärve talusid, kus hulkureist „kraavihalle“ võe-

take vastu kui oma poegi. Aga see ei olegi oluline. Sest rahvatükk ei tarvitsegi kujutada tõe kogu selle alastuses. Ta teeb seda omamoodi — läbi huumori, positiivselt eluliste inimkujude ja puhkuserõõmu „roosade prillide“. Ja miks ka mitte? Miks mitte lavalgi, miks mitte vähemalt lühikestel õhtutundidel teatriski nautida seda päikesepaistelil rõõmu, millist tõelisuses leidub nii hirmus vähe?

„Töölisteater“ on omalt poolt kõik teinud, mis võimalik, et „Kraavihalle“ vähemalt niisama tujuküllaselt lavale tuua kui see sündis „Parvepoistega“. Enn Vaiguri tekst koos Voldemar Leemetsa muusikaga peaks seda võimaldama. Kuidas see teatril õnnestub, seda näeme etendusel.

Töölsteater 1934/35. a. hooajal 1. aprillini 1935. a.

Kuni 1. aprillini 1935. a. on Töölsteater käesoleval hooajal annud 142 etendust, mida on külastanud 39.112 inimest. Tulu on need etendused annud kr. 17.649.30 ja etenduse keskmine kassa on kr. 124.29. Üksikute lavastuste „minek“ on olnud järgmine:

	Mitu korda mängitud	Vaatajate arv	Üldine tulu	Etenduse keskm. kassa
A. Kitzberg. Enne kukke ja koitu	12	2415	Kr. 960.48	Kr. 80.04
T. Pakkala. Parvepoistid	16	4223	„ 1.588.62	„ 99.28
A. Mäkk. Daese mehe ututall	7	1665	„ 566.23	„ 80.89
V. Škvarkin. Võõras laps	6	1099	„ 383.27	„ 63.88
A. Kivil. Nõmmekingsepä	22	6465	„ 3.007.40	„ 136.70
K. A. Hindrey ja J. Stimm. Kooperüütel	10	2464	„ 1.072.29	„ 107.23
O. Luts ja A. Särev. Tagaõovis	34	11407	„ 5.492.88	„ 161.55
L. Holberg. Mäeküla Jeppe	14	3864	„ 2.004.91	„ 143.20
V. Katajev. Lillede tee	13	3635	„ 1.645.39	„ 126.57
S. Tradewell. Mascfina	8	1875	„ 927.98	„ 115.99
Kokku	142	39112	Kr.17.649.40	Kr. 124.29

Igasugused

teatri mingid ja
puudrid, vedel
puuder, ninakitt,
kõlniveed, Lido ja tel-
sed nahakreemid,
juuksevärvid jne.

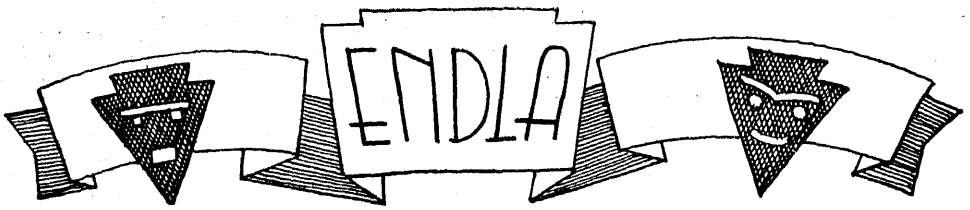
A/S.
ODOR

JULIUS KULL

RÄTSEPAÄRI

TALLINN, S. KARJA 6-3,
TEL. 468-37

● IGAKS HOOAJAKS ELEGANTNE
MEESTERIIETUSTELLIMISE PEALE ●
KOHALE JÕUDNUD INGLISE RIIED
JA MISTRID TELLIMISTEKS SUU-
RES VALIKUS ● I-KI. TÕÖ VASTUTU-
SEGA ● MÕÕDUKAD HINNAD ●

ENDLA TEATRI TEGEVUS PÄRNUMAAL

Endla teater ei piirdu oma kunstilises tegevuses mitte ainult Pärnu linnaga, vaid ta on võtnud oma ülesandeks teataval määral ka Pärnumaa teatrinõuete rahuldamise. Trupi arvuline koosseis ja töö linnas ei võimalda aga anda niipalju etendusi kui selleks avaldatakse soovi. Kutseid külaskäigu-etendusiks saabub nii rohkesti, et teater kaugeltki mitte kõiki ei suuda rahuldada. Üksikuist juhuslikest etendusist maakonnas on ajajooksul kujunenud kavakindel tegevus, mille tulemustega võib olla täiesti rahul.

Järjekindlalt annab Endla etendusi Abja-Paluojaal, Mõisakülas, Kilingi-Nõmmel ja mujal, kus käiakse hooaja jooksul 3—4 korda. Veidi harvemini külastatakse Pärnu-Jaagupit, Surjut, Sindit, Märjamaad,

Lihulat ja teisi kohti. Kokku antakse maakonnas etendusi hooaja jooksul 15—20. Kontakt maapublikuga on soe. Etendused lähivad peagu alati väljamüüdud saalidele. Tänavu maal mängitud repertuaarist võiks nimetada: O. Indingi „Inimene silla all“, A. Kitzbergi „Püve talus“, J. Jurjini „Kui langevad vaheseinad“ ja t.; operetidest „Sügismanööver“ ja „Havaii lill“.

Peab märkima, et maapublikut ei rahulda enam ainult asjaarmastajate teater ja et nõue kutselise teatri etenduste järgi kasvab iga aastaga, mida tõestab aast-aastalt kasvav vaatajate arvu tõus maatendusil. Siin seisab Endla teatril ees lai ja tännulik tegevusväli, millele pannakse tõsist rõhku.

Pildil STSEEN IBSENI „PEER GYNT“ ist*

Ed. Lembergi lavastusel, dekoratsioonid U. Holtsilt. Peer — Ed. Lemberg, Åse — H. Sooper

Otto Bester & Co

Trikoo- & riidetööstus

Pärnus, Jannseni 33, tel. 4-59

Soovitab rikkalikus valikus villaseid kleidi- ja kostüümiriideid, siid-, puuvill- ja Polotrikood. Milanees-, filee- ja pitsiideid. Crêpe-de-Chine, Crêpe Georgette. Valmis siid- ja puuvilltrikoo pesu. Siidsalle, -kaela- ja -pearätte, siidiaskurätte, nõelumislõngu, kordonettsiidi jne.

Meie kaubad on müügil üle maa

PÄRNU LINATÖÖSTUS A/S.

Pärnus, Rääma t. 38, tel. 125

*SUURIM JA TÄIELIKEM LINATÖÖSTUS,
VÄRVIMIS- JA VILLA TÖÖSTUS*

Meie esindajad ja tööde vastuvõtmise kohad on igas linnas ja rahvarikkamas paigas. Meie vabrikute töö headus on tuntud ülemaaliselt

METALLITÖÖSTUS

A/s. M. SEILER

Pärnus, Rääma tänav, telef. 268

Valmistab: **Rootsi patendi järgi gaasi generaatoreid** plahvatusmootoritele, traktorite ja automobiilide tarvis

Diiselmootoreid 25 kuni 120 hobusejõudu
Petrool-mootoreid 2 kuni 60
Rehepeksumasinaid 20–30" trumli läisega
Tuuleturbiine kuni 20 hobusejõudu
Auto- ja käsipritse tuletõrjele

Masinate ja autode parandus

Elektri-šveissimine

NARVA TEATER

ALEKSANDER KELLER

Käesolev teatri-hooaeg läheneb juba lõpule ja seepärast ei ole ülearune peatuda mõne sõnaga meie teatri kunstilise arengu juures, peaaegselt käesoleval hooajal.

Narva teatri kunstiline elu on juba teatri algpäevist arenenud rahulikult ja järjekindlalt, suuremate hüpeteta, välja arvatud vahest suurim murranguaeg pärast Narva ühisteatri lõppu 1926. a., millal teater täieliselt reorganiseeriti. Siitpeale aga läheb elu jälle rahulikku arenemisteed kuni tänaseni. Nüüd, hooaja lõpul, vaataksime veidi tagasi käesoleva hooaja kunstilisele tööle.

Sügisel, hooaja alul, asusid nii teatri juhid kui ka tegelaskond tööle kindlas teadmises ja usus, et alustatav hooaeg kujuneb paremaks eelmisist nii kunstiliselt kui ka majanduslikult. See usk ei ole neid petnud. On toodud lavale rida mänge, nagu: „Kilk koldel“, „Indrani“, „Vedelvorst“, „Elav kapital“ j. t., operetidest „Viktooria ja ta husaar“, „Kolm vaest tütarlast“ ja „Kõrvelaul“, millel on olnud eriline menu. Neist mängudest peegeldub teatri üldine arenemise tase, mida võib õigusega pidada märk-

sa kõrgemaks eelmiste hooegade omadest, mida on kinnitanud ka mitmed asjatundjad väljaspool Narvat. Üldine teatri kunstiline arenemine tuleb kirjutada sel hooajal teatrisse astunud kunstiliste juhtide, näitejuhi F. Pettai ja tantsujuhi N. Tsögankovi, arvele. Erilise tähelepanu osaliseks sel hooajal on saanud ka teatri dekoraator V. Peil, kes nõrkade abinõudega ja võimalustega on osanud luua imestustäratavaid lavapilte. Ei või jätta märkimata ka üksikute tegelaste kunstilist arengut, kes on loonud rea meelejäävaid ja nauditavaid tüüpe, kelle kunstilist loomingut võiks võrrelda isegi meie suurimate teatrite kunstnike omaga.

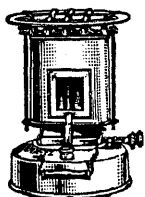
Olgu veel tähendatud, et Narva teater on pälvinud aast-aastalt üha suurenevat poolehoidu ja suhtumist. Ja kui Narva teatri kunstilist tööd ühes ta aineliste võimalustega, mis on vägagi piiratud, kõrvutada suhteliselt mõne meie suurema teatriga, siis võib Narva teater julgesti samuda võrdsel tasemel meie kultuurilise elu keskustega.

SAIMA VEBER

A-S. D. MIRVITZ ja POJAD

Tallinnas ja Tartus

*
Majatarbed
suures valikus

Firma „Isakova“

Elegantseid
kübaraid

Tallinn, Pikk tän. 19

MATMISTALITUS A. MELDORF

Väike Tartu mnt. 1. Tallinn

Suurim valik matmistarvetest
Hauakaunistusi

Telef. 463-33. Pühapäeviti 460-92

OMAD SURNUVANKRID

Vastavatud

Käsitööäri f-a „Lahe“

Müürivahe t. 1

Saadaval kirju- ja valgetikanduse
ning fileetööde kavandeid ja mater-
jale maitsekas valikus

Filee-aknaeesriideid alates Kr. 10.—

Tellimised täidetakse korralikult, kii-
rest ja odavasti. Kavandite joonista-
mine riidele

Kübarate ja korsettide ateljee

„BEATRICE“

TALLINN, PIKK 16

(Georg Stude majas)

Alati saadaval suures valikus rahulda-
vate hindadega kübaraid, korsette, arst-
likke bandaaže ja rinnahoidjaid

Palume lahkesti külastada!

Moodsaid

hoopakübaraid

M-me Ina

Tallinn, Kopli t. 2-a

Külastage mai-vastuvõtu-pidustusi

30. aprillil 1935. a.

1. Estonia saalides
2. Draamastuudios
3. Töölisteatris
4. Börsisaalis

Kogu sissetulek
läheb näitlejate
puškekodu
heaks.

Eeskava kogu Tallinna näitlejaskonna osavõtul.

Tants • Mai-kaunistaride valimine • Jälgige reklaami!

Eesti riidevabrikute
kevadmustrid valmis-
tavad Teile tõsist rõõmu.

A/S. „KREENBALT“

järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikoht ja pealadu:

- BALTII PUUVILLA KETRAMISE JA KUDUMISE VABRIKU A/S.
- KREENHOLMI PUUVILLASAADUSE MANUFAKTUURI O/Ü.
- SINDI TEKSTIILVABRIKUTE ÜHISUS, end. Wöhrmann ja Poeg.
- EESTI NIIDIVABRIKU ÜHISUS

A-S. Eesti Tuliikumonopol
Tallinn, Vabaduse pl. 7. Telef. 427-91

A/S. „EESTISIID“

Vabriku laod:

Viru t. 5, tel. 447-87
Viru t. 14, tel. 443-97
Laadaplats 70
Tartu — Poe 2, tel. 10-17
Tartu — Aleksandri 6, tel. 1-95
Narva — Peetri plats 1
Viljandi — Tartu 1-a, tel. 30
Petseri — Turupl. 17, tel. 1-19

MOODSAD RIIDED,

siid-, villased, puuvillased
löimed. Müük en-gros

RESTID ja KUPONGID